

lev

LEV BLADET NR. 7. NOVEMBER 2019

Ny teknologi og nye kommunikationsformer

- Enorme muligheder og store udfordringer



Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

6

Projekt mod
ensomhed skaber
ringe i vandet

LÆS OGSÅ

42

Landsmøde i ULF
– En organisation
i udvikling

Tag på højskole!

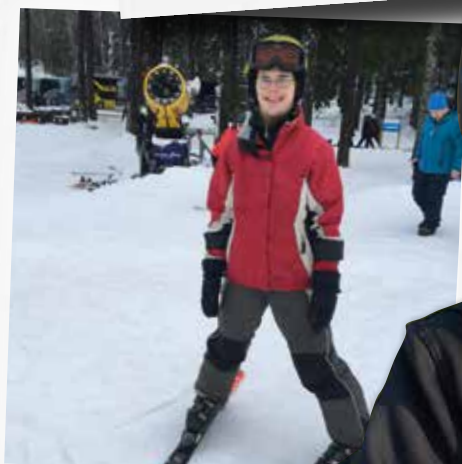
**BLIV SET OG HØRT • FIND DET, DU ER GOD TIL • STYRK DINE RESSOURCER
KOM I BEDRE FORM • FIND NYE VENNER • BLIV UDFORDRET • HA' DET SJOVT**



Slank og glad



Friluft- og bevægelseslinjen



Studietur til Sverige



Musiklinjen

TAG MED PÅ...

- Langt højskoleophold i foråret fra 5. januar 12 uger, et semester eller et helt skoleår
- Studietur til Sverige i februar Skynd dig der er få pladser tilbage!
- Vil du tabe dig?
Tag 1 eller 2 uger på Slank og glad



Djurslands Folkehøjskole

www.djfh.dk



Billedkunstlinjen

Drammelstrupvej 15 • Tirstrup • 8400 Ebeltoft • Tlf. 87 52 91 20 • www.djfh.dk • post@djfh.dk

indhold



- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Ny teknologi giver enorme muligheder for mennesker med udviklingshandicap
- 6 LEV-venner** – Skaber læring hos pædagoger
- 11 Tema: Ny teknologi og nye kommunikationsformer** – Stort potentiale og mange udfordringer
- 12 Digital kommunikation** – Hvorfor er det ikke mere udbredt blandt mennesker med udviklingshandicap?
- 15 FaceTime er blevet en livline mellem Emil og hans familie**
- 16 Selvfølgelig kan det lade sig gøre**
- 21 Kommunikation er at få en stemme i livet**
- 23 De digitale hjælpemidler er fremtiden for Jakob**
- 24 Thor bruger Facebook til at fortælle, hvad han har haft gang i**
- 31 Repræsentantskabsmøde i DH** – Spændende drøftelser af ny retning for socialpolitikken
- 32 Det skrev vi for 34 år siden** – Den væsentligste faktor i et menneskes udvikling, sociale duelighed og personlige status
- 36 Misbrug af NemID** – Udsatte grupper særligt i fare
- 39 Borgerguide i Randers** – Planen er jo at komme ud og hjælpe andre
- 41 Kort nyt** – Soffys verden
- 42 Landsmøde i ULF** – En forening i udvikling
- 45 Kredsgeneralforsamlinger 2020**
- 49 LEV nyt**
- 50 Kort nyt**

Børn med handicap skal inkluderes bedre i skolen

"Med den rigtige støtte vil flere blive en del af fællesskabet i skolen og i samfundet." Sådan skriver Danske Handicaporganisationers formand, Thorkild Olesen, blandt andet i et debatindlæg i Jyllands-Posten. Videre skriver han:

"Målet med inklusionsreformen var, at flere børn med særlige behov skulle inkluderes i almindelige skoleklasser. Men stadigt færre børn med handicap inkluderes i skolen, og vi er tilbage på niveauet fra før reformen.

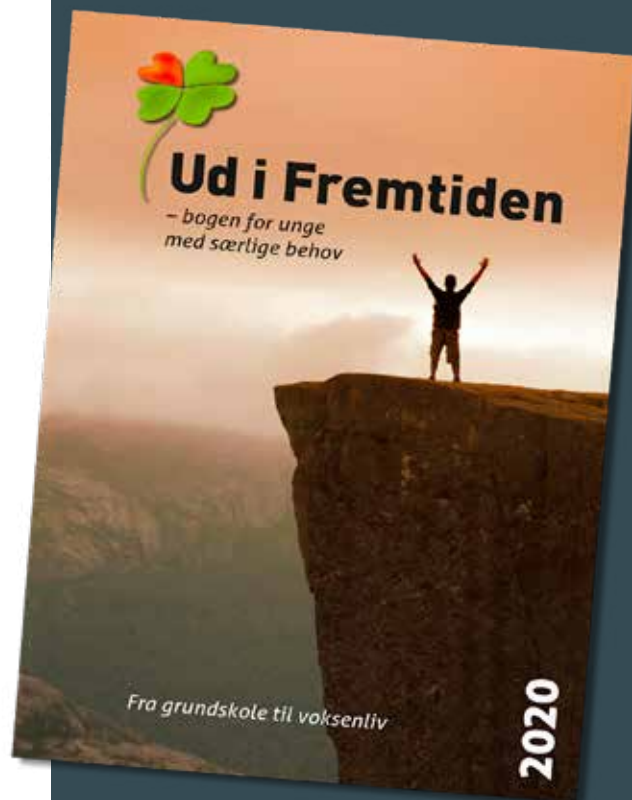
Vi har forsøgt at inkludere for mange børn, uden at lærerne har haft den nødvendige viden og ressourcer. Det er jeg ikke i tvivl om. Resultatet er mistrivsel og skolevægring. Derfor er det naturligt, at vi nu ser flere børn i et specialtilbud.

Det er bekymrende. Min ambition er, at flere børn med handicap skal være en del af den almindelige folkeskole. Men det skal ske i et tempo, hvor vi kan følge med. Vejen til at inkludere flere mennesker med handicap i samfundet går blandt andet gennem skolen. Det er her børn lærer at begå sig i et mangfoldigt fællesskab.

Det er muligt at inkludere børn med særlige behov på en god måde. Det kræver, at lærerne får større viden om handicap, og at undervisningen er bedre tilrettelagt for børn med handicap. Det gavner hele klassen med mere ro og bedre struktur."



Thorkild Olesen, formand for DH



Ud i Fremtiden - Bogen for unge med særlige behov 2020

Den nye udgave af Ud i Fremtiden er udkommet. Bogen er et opslagsværk, og forlaget kalder den selv for grundbogen for den unge og forældrene, når perioden fra grundskolen og ind i voksenlivet skal lægges til rette.

Bogen handler om mulighederne for uddannelse og beskæftigelse for den store gruppe unge med funktionsnedsættelser, der ikke har helt den samme vifte af muligheder for ungdomsuddannelser, som de fleste har. Desuden omhandler bogen job- og karrieremuligheder efter endt STU-forløb.

Målgruppen er professionelle, der har deres virke inden for dette område, og familier, der selv står med udfordringerne inde på livet.

Bogens fokus og indhold er opdateret og udvidet betydeligt for at imødekomme behovet hos brugerne.

Ud i Fremtiden kan bestilles på www.ua.dk.



AF ANNI SØRENSEN,
LEVS LANDSFÖRMAND

Ny teknologi giver enorme muligheder for mennesker med udviklingshandicap

Dette nummer af LEV Bladet rummer et tema om teknologi og kommunikation - og bidragene kommer ude fra virkelighedens verden.

Det er helt fantastisk at læse de gode historier om, hvordan mennesker med udviklingshandicap ligesom alle os andre kaster sig over og har glæde af de muligheder, som den digitale kommunikation giver. Med den nye teknologi åbner der sig nye muligheder for at kommunikere med omverdenen og med hinanden. Det har mange positive perspektiver – blandt andet kan det forhåbentlig være med til at dæmme op for den ensomhed, som jo desværre er en omfattende problematik blandt mennesker med udviklingshandicap.

Men samtidigt skal det også nævnes, at der sammen med de store muligheder også er store udfordringer. Og nogle gange kommer disse udfordringer desværre til at skygge for mulighederne. For eksempel kan du her i temaet læse om en specialskolelærer, der oplever, at visse elevers digitale kommunikationsevner ret hurtigt falder bort efter, at de har forladt skolen, fordi de ikke holdes ved lige.

Det hænger ifølge flere af bidragsyderne sammen med, at man ude på botilbuddene fra ledelsesside for sjældent påtager sig den opgave, det er at arbejde helhjertet med brug af sociale netværkssværktøjer og digitale kommunikationsformer.

LEV har sammen med Socialpædagogerne og en lang række andre handicaporganisationer advokeret for, at socialpædagogikken får en særskilt uddannelse for at højne det faglige niveau blandt socialpædagogerne. Det er derfor helt oplagt, at fremtidens socialpædagoger, som en vigtig del i deres uddannelsesforløb har digital kommunikation

og dets muligheder og udfordringer for mennesker med udviklingshandicap.

Mange mennesker med udviklingshandicap er nemlig meget afhængige af, at personalet, og i et vist omfang også de pårørende, omfavner - faktisk knuskrammer - den nye teknologi: At de rigtige programmer findes, installeres og opdateres, og at man er i stand til at søge ny viden og nye muligheder på borgernes vegne.

Det er ganske enkelt nødvendigt at se på digital kommunikation som et socialpædagogisk kerneområde. Helt på linje med hjælp til at spise for et menneske med multiple funktionsnedsættelser eller med støtten til at skabe ro i et kaotisk sind hos et menneske med autisme.

Og ja, der er helt sikkert masser af udfordringer – eksempelvis omkring datasikkerhed, misbrug af personlige oplysninger og en flad indlæringskurve, der kræver mange ressourcer. Derfor er det også helt afgørende, at professionshøjskolerne påtager sig den store opgave med at lære kommende socialpædagoger at kende og bruge ny teknologi og sociale medier. Det vil LEV sammen med alle dedikerede faglige og andre aktører kæmpe videre for.

Rigtig god læselyst!

"Man er ganske enkelt nødt til at se på digital kommunikation som et socialpædagogisk kerneområde helt på linje med hjælp til at spise for et menneske med multiple funktionsnedsættelser eller med støtten til at skabe ro i et kaotisk sind hos et menneske med autisme"



Lis Tholstrup, frivillig i Røde Kors Svendborg og Kurt Mose Hansen, beboer på Vestereng i Svendborg.

LEV-venner skaber læring og får frivilligheden til at blomstre

LEVs projekt LEV-venner skaber læring hos pædagoger og baner vej for nye frivilliginitiativer. Det viser en interviewundersøgelse, hvor frivillige, socialpædagoger og andre samarbejdspartnere sætter ord på deres oplevelser med projektet

Med midler fra TrygFonden og Fonden Ensomme Gamles Værn har frivillige siden april 2018 gjort en kæmpe forskel i projektet LEV-venner – enten som koordinatorer eller som ven for en person med udviklingshandicap. Der er dannet 32 venskaber og indgået samarbejde med 14 bosteder, lokale frivillighedscentre og organisationerne Røde Kors og ÆldreSagen. I sommer gennemførte LEV kvalitative interviews med projektets frivillige, socialpædagoger, frivilligheds-koordinatorer og andre samarbejdspartnere for at få en fornemmelse af indsatsens effekter.

PÆDAGOGER MED ENSOMHED I FOKUS

Interviewundersøgelsen viser, at venskaberne øger livskvaliteten og mindsker ensomhed hos personer med udviklingshandicap. Det er forbundet med glæde og stolthed at få en ven, og det sociale samvær medfører en per-

sonlig udvikling i form af øget selvtillid, selvstændighed og sociale kompetencer.

Samtidig viser undersøgelsen, at venskaberne har stor værdi for både frivillige og pårørende, men også for fagpersoner. Lotte Teglskov, som er leder af §85 i Handicap Tønder, fortæller, at LEV-venner har givet hende og personalegruppen i Tønder et øget fokus på ensomhed i det daglige pædagogiske arbejde. Hun forklarer:

- Når der kommer sådan et projekt med så klart et fokus på ensomhed, så sætter det gang i nogle drøftelser i personalegruppen. Hvad er ensomhed? Hvem er ensomme og

hvorfor? Er der nogen, som foretrækker at være alene? Så er det jo ikke ensomhed. Det er sådan nogle spørgsmål, vi har stillet os selv. Og så har vi fået øje på nogle borgere, som nok har en stor omgangskreds, men som hungre efter

kontakt, hvilket måske kan grunde i en følelse af ensomhed.

- Vi har også brugt ensomhedsproblematikken til drøftelser omkring identitetstyverier: Hvad er det, der gør, at de borgere, vi har, higer så meget efter opmærksomhed, at de tror på den, der sidder på den anden side af skærmen?

Vi prøver på at nå ind til kernen i det her i stedet for at symptombehandle, og det gør vi blandt andet ved at have fokus på ensomhed.

"Når der kommer sådan et projekt med så klart et fokus på ensomhed, så sætter det gang i nogle drøftelser i personalegruppen. Hvad er ensomhed? Hvem er ensomme og hvorfor?"

Lotte Teglskov, leder af §85 i Handicap Tønder



Annalise og Henrik har lært hinanden at kende gennem LEV-venner.

KLOGERE PÅ ARBEJDET MED RELATIONER

Heidi Nielsen, som er daglig leder for bofællesskaberne i Ikast-Brande, fortæller, at LEV-venner giver dem et bedre blik for, hvilken støtte der skal til for at fastholde mennesker med udviklingshandicap i sociale relationer:

- Vi har jo virkelig fundet ud af, at der er en grund til, at de er ensomme og har et svagt netværk. Det er jo fordi, de ikke har den her evne til kognitivt at forbinde, jeg har det her venskab, ergo skal jeg også sørge for få lavet en aftale fra gang til gang. Der har i hvert fald været en læring for os i, at det ikke kun er fordi, de bor alene, at de er ensomme. Det er faktisk fordi, de har svært ved at fastholde og tage kontakten til andre. De siger jo alle sammen stolt, ja, jeg har en ven, og hun hedder sådan, men det at få lavet aftalerne og få det vedligeholdt kniber. Der har vi erfaret og er blevet klogere på, hvordan vi støtter denne her gruppe borgere bedre i at fastholde deres relationer.

"Der har i hvert fald været en læring for os i, at det ikke kun er fordi, de bor alene, at de er ensomme. Det er faktisk fordi, de har svært ved at fastholde og tage kontakten til andre."

Heidi Nielsen, daglig leder for bofællesskaberne i Ikast-Brande

LEVs landsformand, Anni Sørensen, er glad for de mange positive gevinster, LEV-venner har haft.

- Vi har skabt øget fokus på, hvordan pædagoger kan forebygge ensomhed, og samtidig har vi høstet gode erfaringer i,

hvordan professionelle og frivillige sammen kan styrke relationer og fællesskaber. Herudover har projektet sat skub i mange nye frivilliginitiativer rundt om i landet, hvor vi har skabt synlighed på et ellers overset problem. Vi har hjulpet med viden og netværk, så venskabsprojekter for

håbentlig kan udvikles i de kommende år - til gavn for nogle af de allermest udsatte i LEVs målgruppe.

FÆLLESSANG, FODBOLDKAMPE OG BRÆTSPILSCAFÉER

Især i Ikast-Brande melder frivillige sig nu på banen med et ønske om at gøre en forskel. Lisbeth Wium-Andersen, der er frivillighedskoordinator i Ikast-Brande, oplever, at LEV-venner har banet vej for, at frivilligheden blomstrer på handicapområdet:

- LEV-venner har kastet noget andet af sig og skabt ringe i vandet. Det har af født, at nogen måske har haft udgangspunktet at starte som LEV-ven, men de har så fundet ud af, at de da også kunne noget andet. Der er det her ægtepar, som spiller musik på et dagsaktivitets-tilbud, og en frivillig kommer fast på et af vores beskyttede værksteder for at afholde fællessang. Og så er der gymnasiepigerne, der arrangerer brætspilscafeer og filmaftener med popcorn, og andre frivillige er begyndt at tage med til fodboldkamp. På den måde sker der nogle ting, som er udsprunget af LEV-venner. Og det smitter lidt af på andre områder også. Vi har et stort autisme-område, og i det halvandet år, hvor vi har haft LEV-venner, er de kommet dertil, hvor de er interesseret i at bygge deres eget koncept for venskaber op. Så det er altså: "Hurra!"

"En LEV-ven er en af de få, som borgeren har kontakt med, som ikke får løn for at være der. Det er gensidigt. Og det er noget af det rigtig gode i det her."

Lotte Teglskov, leder af §85 i Handicap Tønder



Annemarie og Birthe, to
LEV-venner fra Tønder.

STORT AT FØLGE MED FRA SIDELINJEN

Lisbeth Wium-Andersen er glad for udviklingen, der også tæller nye, spændende samarbejder:

- Vi har ansatte, som nu understøtter udviklingshandicappede i at afholde årstidsfester, og på den måde synes frivilligheden at vokse, ikke bare med frivillige, men også fordi, at dem med udviklingshandicap hjælper hinanden, understøttet af faglighed. Det er kæmpestort at få lov at følge med fra sidelinjen og se, hvordan interessen for samarbejdet på tværs af frivillige, ansatte og de, der er berørt af handicap på forskellig vis, langsomt får et samarbejde op at stå.

"LEV-venner har kastet noget andet af sig og skabt ringe i vandet. Det har affødt, at nogen måske har haft udgangspunktet at starte som LEV-ven, men de har så fundet ud af, at de da også kunne noget andet."

*Lisbeth Wium-Andersen,
frivillighedskoordinator i Ikast-
Brande*

Også Lotte Teglskov og Heidi Nielsen fremhæver, at det er givende at være en del af projektet, hvor de og deres pædagogiske medarbejdere oplever LEV-venskaberne effekt fra allerførste række:

- Jeg elsker jo, når jeg kan sige, at borgerne har pædagogfri. Der er ledsagere, pædagoger eller sagsbehandlere, eller

hvem vi nu end har indover, men en LEV-ven er en af de få, som borgeren har kontakt med, som ikke får løn for at være der. Det er gensidigt. Og det er noget af det rigtig gode i det her, lyder det fra Lotte Teglskov.

Heidi Nielsen pointerer, at det er venskabs effekt for den enkelte, der motiverer. Hun fortæller i den sammenhæng om vennerne Gert og Per, der mødte hinanden gennem LEV-venner i foråret:

- Gert er egentlig meget velfungerende, men det der med at have fået sig en ven, det har han aldrig haft før. Han har gået til mange ting, men han har taget afsted selv, for han har ikke haft nogen at følges med, og det har fået ham til at føle sig

meget anerledes. Så for ham har det betydet ekstremt meget for hans livskvalitet, dels at få besøg, men også at have en at tage afsted med. Hans familie har simpelthen ringet og givet udtryk for, hvor taknemmelig de er over det her, for de kan mærke på ham, hvor meget det betyder. Han er SÅ glad. Om det så var det eneste venskab, så var det bare det hele værd.

FOKUS PÅ NETVÆRK

I takt med projektets udvikling har LEV-venner øget fokus på at opbygge netværk og samarbejder, der kan styrke indsatsen og mindske ensomhed hos mennesker med udviklingshandicap. I Folkebevægelsen mod Ensomhed er LEV desuden gået sammen med mere end 80 andre organisationer, foreninger, skoler og virksomheder, som er enige om, at ensomhed er et problem, vi skal gøre noget ved på hver vores måde og i fællesskab.

LEV-venner er gjort muligt med støtte fra TrygFonden og Fonden Ensomme Gamles Værn.

**ENSOMME
GAMLES
VÆRN**

TrygFonden

Vi er et bofællesskab med plads til 16 beboere, som p.t. er i alderen 19 – 41 år. De bor i 3 forskellige boenheder, som hver især rummer fra megen hjælp til næsten selvhjulpen. Vi er en Almennyttig fond under tilsyn af Odder Kommune. Vore beboere arbejder på gårdens værksteder og har et aktivt fritids- og kulturliv. Livet på gården tager udgangspunkt i Rudolf Steiners menneskesyn.

Vore værksteder er: keramik, køkken og udehold. Udehold, der rummer træværksted, gartneri og æbleplantagen. Fritiden kan indeholde besøg i fitnesscenter, ridefysioterapi, svømning og bowlinghallen, samt ikke mindst musik-oplevelser i og udenfor Tornsbjerggård.

Vore værksteder har også plads til brugere, som ikke bor på Tornsbjerggård. Tornsbjerggård i et naturskønt område, grænsende op til Tornsbjergskov i Østjylland mellem Odder, Hundslund og Hovedgård. Vi har 19 km til Horsens og 28 km til Århus. Ønsker du at vide mere om Tornsbjerggård, kan du besøge vor hjemmeside:

www.tornsbjerggaard.dk

Mail: mail@tornsbjerggaard.dk



Tornsbjerggård...

Et bo- og arbejdstilbud for udviklingshæmmede

OPEN COLLEGE ANDROMEDA

Et socialpædagogisk skibsprojekt

med STU og intern skole for
døgnanbringelserne - 6 pladser

STU - som dagskole - 6 pladser pr. årgang

Skonnerten Jylland - for døgnanbragte

Kragejollen Saltholm - for STU -dagskole

Træværksted

Malerværksted

Fitness

Biograf

Paintballbane

Mulighed for FSA9 /10



DSI ANDROMEDA

Skyumvej 76, Gærup

7752 Snedsted

Kontakt

tlf. 97 93 08 38

info@andromeda.dk

www.andromeda.dk

Fjordstjernen ... et enestående valg

Brug det frie valg til et aktivt og selvstændigt liv For voksne med funktionsnedsættelse

På Holbæks havnefront finder du Fjordstjernen, som ramme for nogle fantastiske muligheder for voksne med fysiske eller kognitive funktionsnedsættelser.

Det er store lejligheder på 84 m², incl. fællesarealer. Der er fælles-køkken og en stor lys dagligstue med panoramaudsigt over fjorden i hver enhed. Derudover er der stort lækkert fitnesscenter, wellness område samt have med panoramaudsigt over fjorden.

Det frie valg er et bærende element og Fjordstjernen lægger op til, at beboerne har stor indflydelse på deres hverdag og muligheder. Efter evne og lyst tager beboerne del i hverdagens mange tilbud om idræt, bevægelse, aktiviteter og et udendørs liv ved fjorden. Personalet indretter sig efter beboerne og ikke omvendt, og personalet tager udgangspunkt i sundhed og glæde, ikke i sygdom og begrænsninger.



Tværfagligt samarbejde

Personalet arbejder med rehabiliterende med aktiv inddragelse af pårørende. Borgeren vil altid være i centrum.

Vi har højt fagligt niveau med bl.a. socialkonsulenter, ernæringsvejleder og terapeuter. Der er fokus på dokumentation og genoptrænings-, rehabiliterings- og handleplaner. Vi samarbejder tæt med kommuners hjerneskadedekoordinatorer, sagsbehandlere og specialister.

Alt personale modtager løbende supervision og videreuddannelse.

Friplejeboliger og frit valg

Borgere med funktionsnedsættelser, fra hele landet, der er visiteret til en plejebolig eller lignende bolig, kan frit søge om at flytte in i Fjordstjernen. Det fremgår af friplejeboliglovgivningen.

læs mere på www.fjordstjernen.dk og følg os på Facebook.

Har du lyst til at høre mere, så kontakt

Annica Granstrøm på ag@fjordstjernen.dk eller tlf. 24 65 89 22

Fjordstjernen

Boliger & Sundhedscenter



Skolen er en nystartet efterskole for elever med særlige behov. Skolen giver de unge mulighed for, at udvikle og opdage eget potentiale og talent både fagligt, socialt og personligt. Livet på efterskole er en forberedelse til at blive selvstændig i eget liv og den videre uddannelse.

Skolen henvender sig til unge i 8.-11. klasse med særlige lærings-forudsætninger, herunder Downs syndrom, Autisme, erhvervet hjerneskade m.m.

Skolen ligger i naturskønne omgivelser kontakt os og få en rundvisning.

Kvie Sø Efterskole

Tiphedevej 17 • 6823 Ansager
Tlf. 73702565

De fire linjer:

Landbrug • Kunst & Design • Madkundskab & Sundhed
Medie & Performance

Valgfag:

Ridning • HDS • Friluftsliv • Boldspil • Rollespil • Billedkunst

Valgfag vil variere fra år til år.

Al undervisning vil blive tilrettelagt ud fra hver enkelt elevs særlige forudsætninger. Formålet er altid, at den enkelte elev opdager og udnytter eget potentiale og talent.



Læs mere på vores hjemmeside www.kviesoefterskole.dk eller følg os på facebook Kvie Sø Efterskole

Kontakt: kontor@kviesoefterskole.dk - Tlf: 73702565



Den svære vej til at håndtere og forstå ny teknologi og nye kommunikationsformer.

Men det er ikke umuligt...

Velfærdsteknologi, it, sociale medier. Det kan i mange botilbud være en hård nød at knække.

Michael Hjort-Pedersen, projektleder på Kommunikationscenteret i Hillerød, siger eksempelvis: "De tekniske udfordringer er omfattende, ikke mindst fordi udformningen af standardværktøjerne er målrettet alle os uden vanskeligheder, og det står mere og mere klart, at det er standardværktøjerne, der skal anvendes."

Per Sundall Pedersen, projektleder i Center for selvstændig bolig og beskæftigelse (CSBB) i Københavns Kommune siger det således: "Problemet har været at få en ny teknologi til at leve på langt sigt."

Og lærer på Rosenvænget Skole i Viborg, Tina Pihl Aalestrup, er enig:

"Desværre hører vi mange gange, at de kommunikationsløsninger, barnet har lært at betjene, ikke vedligeholdes og ikke bruges i praksis. Det er problematisk og trist."

Så der er masser af udfordringer. Heldigvis er der også løsninger. Hos Per Sundall i Københavns Kommune har man arbejdet målrettet på at skabe en holdbar struktur omkring brug af ny teknologi, herunder kommunikationsløsninger.

Og i Galten bor Emil, der har fantastisk gavn af at kunne facetime med sin familie, der bor 20 kilometer væk.

På de næste sider kan du møde både Tina, Per, Michael, Emil og mange andre og blive lidt klogere på udfordringerne og mulighederne.

"Desværre hører vi mange gange, at de kommunikationsløsninger, barnet har lært at betjene, ikke vedligeholdes og ikke bruges i praksis. Det er problematisk og trist."

DIGITAL KOMMUNI- KATION

– hvorfor er det
ikke mere udbredt
blandt mennesker
med udviklings-
handicap?

Vi benytter os stort set alle sammen af digital kommunikation. Det kan være Facebook, Snapchat, Instagram, e-mail, sms osv. Og for langt de fleste af os er det blevet hverdag. Men for rigtig mange mennesker med udviklingshandicap er det langt fra hverdag at benytte digital kommunikation – og for mange er den digitale kommunikation slet ikke en mulighed. Selvom disse 'nye' værktøjer giver helt nye muligheder for kommunikation - og dermed mulighed for at udvide eller bare vedligeholde sine sociale kontakter - er det ikke hverdag for alle.

Men hvorfor er det sådan? Hvorfor er der så mange, der ikke får gavn af digital kommunikation? Hvad er mulighederne? Hvad skal der til?

De spørgsmål har vi valgt at stille til Michael Hjort-Pedersen fra Kommunikationscentret i Hillerød. Michael har arbejdet med ASK (Alternativ og

Supplerende Kommunikation) og teknologi siden 1989. Han har derfor en stor indsigt i, hvad der kan lade sig gøre, og hvad der skal til for, at det kan lade sig gøre. Og så ved han hvad de enkelte 'mainstream' teknologier kan – både med og uden supplerende teknologi.

HVAD ER DET, DIGITAL KOMMUNIKATION KAN?

- Først og fremmest er digital kommunikation uafhængig af rum, og i mange sammenhænge også uafhængig af tid. Med det menes, at man ikke behøver at være sammen i samme rum for at kommunikere, og at modtageren ikke kan fornemme, hvor lang tid der er brugt på at sende eksempelvis en SMS eller at sende et billede.

- Et stort antal mennesker, der bor på sociale botilbud, har reelt kun kontakt med mennesker, der får betaling for det. Dette udsagn bygger på Hans

Christian Hansens bog "De glemte – Nye perspektiver på udviklingshæmning og sociale netværk", hvori der står, at blandt mennesker med udviklingshæmning på botilbud er der mindst 8 %, der kun har kontakt med fagpersoner. Bogen er ganske vist fra 2002, men der er desværre ikke meget, der tyder på, at dette forhold har ændret sig. Hvis man ser på den enkeltes mulighed for at kontakte venner og familie og andre, vil man se en utrolig forskel på mennesker med omfattende funktionsnedsættelser og praktisk taget alle andre. Hvor de fleste kan kontakte alle, de kender, lige når de ønsker det, er det modsatte tilfældet for mennesker med omfattende funktionsnedsættelser. Denne gruppe er oftest afhængig af, at andre tager initiativet. Denne ensidighed er med til at forstærke den sociale isolation, for ubevidst vil det påvirke os alle, at være den, der altid tager kontakten.

OM MICHAEL HJORT-PEDERSEN

Michael Hjort-Pedersen, projektleder, Cand.mag i audiologopædi. Michael har arbejdet med ASK (Alternativ og Supplerende Kommunikation) og teknologi siden 1989. Han arbejder på Kommunikationscentret i Hillerød.



”Et stort antal mennesker, der bor på sociale botilbud, har reelt kun kontakt med mennesker, der får betaling for det”

- Hvis man ser på de muligheder, som eksempelvis Skype giver, så kan samtaler foregå uanset, hvor langt der er imellem samtalepartnerne. Og mange mennesker med omfattende funktionsnedsættelser har meget begrænsede muligheder for at forlade deres bolig og på egen hånd opsøge andre, så her vil Skype være et godt værktøj til at vedligeholde relationer hjemme fra stuen – også hvis man for eksempel har et begrænset eller intet talesprog.

HVORDAN ER MULIGHEDERNE UDE I VIRKELIGHEDEN FOR AT BRUGE DISSE HJÆLPEMIDLER FOR MENNESKER MED UDVIKLINGSHANDICAP?

- Der er minimum tre overordnede emner i problematikken.

- Det første, jeg vil nævne, er de tekniske udfordringer i forhold til betjening af og navigation i de sociale netværksværktøjer. De tekniske udfordringer er omfattende, ikke mindst fordi udformningen af standardværktøjerne er målrettet alle os uden vanskeligheder, og det står mere og mere klart, at det er

standardværktøjerne, der bør anvendes. Igennem årene har der været skruet et hav af specialløsninger sammen, som skulle kunne fungere sammen med de værktøjer, som alle andre bruger. Men de løsninger har alle over en kam lidt skibbrud, når der har været foretaget ændringer og opdateringer.

- Som eksempel kan gives, at de specialdesignede - og mere simple - brugergrænseflader, som tidligere kunne bruges til at tilgå eksempelvis Facebook, Messenger og Skype, ganske uden varsel 'tabte forbindelsen'. Selskaberne bag de nævnte værktøjer ønskede ikke længere, at tredjepartsprogrammer kunne tilgå dem. Derved blev det kun gennem standardværktøjerne, at man kunne få udbytte af dem. De avancerede brugerflader er hverken kognitivt eller motorisk let tilgængelige, og dermed uanvendelige for rigtig mange mennesker med kognitive og fysiske funktionsnedsættelser.

”De tekniske udfordringer er omfattende, ikke mindst fordi udformningen af standardværktøjerne er målrettet alle os uden vanskeligheder”



- En anden ting drejer sig om udfordringer for det pædagogiske personale med at se anvendelsen af sociale netværksværktøjer som en vigtig og naturlig del af den pædagogiske opgave. Det er min oplevelse, at man meget sjældent påtager sig denne opgave på ledelsesniveau, og hvis man gør det, er det ofte halvhjertet. Det kræver tid at lade mennesker med de udfordringer, vi taler om, virkelig blive dus med deres muligheder, og det kræver tid at lade det pædagogiske personale forstå, at de igen og igen og ... skal sidde sammen med beboeren, støtte teknisk, støtte omkring initiativ og forståelse af muligheder, støtte om gentagelsen med mere. Den tid skal prioriteres højt, og ikke som det tit sker, hvis man forsøger sig, være det første, der lægges på hylden, hvis det kniber med tid.

- Endelig er der som en tredje faktor omgivelsernes indsats i forhold til at etablere relationer, hvor (dele af) den sociale kontakt kan ske digitalt. Det

høres igen og igen, at "han har ikke nogen familie". Det er naturligvis rigtig for nogen, men langt fra for alle. Og hvis man tænker lidt over sætningen, kan man måske se det paradoksale i den. De fleste af os kommunikerer jo ikke kun med vores familie via sociale netværksværktøjer. Snarere tvært om. Man skal med andre ord have adgang til sine nye og gamle venner og bekendte, og her er der en kæmpe udfordring, for forholdene er de samme alle vegne – på alle bosteder. Så det at kunne finde en gammel skolekammerat på Facebook eller finde ham som kontaktperson på Skype er ikke en mulighed. For at komme i gang og bevise værdien af de sociale netværk, skal der etableres rammer, hvor dette kan ske.

HVORFOR ER UDBREDELSEN AF DIGITAL KOMMUNIKATION SÅ DÅRLIG BLANDT MENNESKER MED UDVIKLINGSHANDICAP?

- Det er et spørgsmål, der desværre ikke er forsket i, men en af forklaringerne skal nok søges i den overbevisning, det pædagogiske personale ofte har om, at "det er ikke noget for ham" og "det kan han ikke finde ud af". Hvor de antagelser kommer fra, kan være svært at gennemskue, ikke mindst fordi anvendelsen af sociale netværksværktøjer aldrig har været en naturlig del af den pædagogiske hverdag, og den funktionshæmmede derved ikke har kendskab til det udbytte og den glæde, der kan følge med.

- Der ligger nok også en skepsis overfor, om mennesker med kognitive funktionsnedsættelser har behov for disse muligheder. Her vil jeg understrege, at behovet for mellemmenneskelig kontakt ikke har noget som helst med kognitivt niveau at gøre. Det er og bliver stort hos os alle!

- Endvidere har det pædagogiske personale også en bekymring i forhold til det tekniske. Man kan være bekymret for, om det nu også er muligt at hjælpe med det tekniske, bekymret for om man har tiden til det og i det hele taget bekymret for, om det er muligt at gøre det godt nok.

"... behovet for mellemmenneskelig kontakt ikke har noget som helst med kognitivt niveau at gøre. Det er og bliver stort hos os alle!"

HVAD BLIVER DER I DAG GJORT FOR AT STØTTE OP OM/RÅDGIVE/ UDDANNE PÆDAGOGER OG PÅRØRENDE OM DETTE?

- Her kan jeg kun sige alt, alt for lidt.

HVAD BURDE DER GØRES – PÅ KORT OG LANGT SIGT?

- På kort sigt burde der laves projekter, der i detaljen beskriver den gavn, det enkelte menneske har af sociale kontakter ad elektronisk vej. Med det enkelte menneske tænkes der i første omgang på den enkelte med udviklingshæmning, men også på dennes familie og personens mulighed for at kontakte og få venner. Foruden at der tænkes på det pædagogiske personales nok ændrede syn på og oplevelse af meningsfuld pædagogisk indsats i forhold til at modvirke ensomhedsoplevelser hos den udviklingshæmmede.

- På længere sigt er der behov for uddannelse – i det tekniske såvel som i kommunikationspsykologi. Men der er også behov for, at de store udbydere som Microsoft, Skype, Facebook og så videre gøres interesserede i at lave muligheder for individuelle brugerflader. Det vil ikke bare gøre værktøjerne langt mere tilgængelige rent kognitivt, men også fysisk mere tilgængelige for mennesker, der har store fysiske udfordringer i kombination med kognitive begrænsninger.

OM KOMMUNIKATIONS-CENTRET

Kommunikationscentret i Hillerød hjælper børn og voksne, der har svært ved at kommunikere på grund af vanskeligheder med hørelse, syn, tale, stemme, stammen, læsning eller på grund af medfødt eller erhvervet hjerneskade, neurologiske sygdomme eller udviklingsforstyrrelser.

Kommunikationscentret har også tilbud til borgere, der på grund af hjerneskade eller kognitive udviklingsforstyrrelser (ADHD, ADD, autisme) har behov for kompenserende strategier til at huske, planlægge og strukturere. Borgerens pårørende og støttende ressourcepersoner er også omfattet af tilbuddet, hvis der er behov for det.

Kommunikationscentret modtager borgere fra hele Nordsjælland og tilgrænsende kommuner. Det er kommunerne, der visiterer borgerne til en ydelse hos Kommunikationscentret og bevilger eventuelle hjælpemidler.

Som VISO-specialister leverer Kommunikationscentret ydelser over hele landet.

Kommunikationscentret,
Hillerød Kommune,
Borger- og Socialservice,
Skansevej 2 D,
3400 Hillerød
Tlf.: 7232 3800,
E-mail: kc-hil@hillerod.dk,
Hjemmeside: www.kc-hil.dk



AF ARNE DITLEVSEN ■
FOTO: ANITA GRAVERSEN



FaceTime er blevet en livline mellem Emil og hans familie

Emil Gylling Dissing er en glad ung mand. Men hans verbale kommunikation begrænser sig til nogle få ord og lyde. Og så kan han 'tale' med kropsbevægelser. Appen FaceTime er blevet Emils primære kilde til kommunikation med hans forældre og søster, når han er på botilbuddet Skovbo ved Galten, hvor han bor.

- Der kan nogle gange gå flere uger mellem, at vi ser Emil, og der er FaceTime helt fantastisk. Vi bruger det rigtig meget, når

vi snakker sammen. Han ringer to gange om ugen, og så kan vi høre, hvordan hans dag har været. Jeg kan også nogle gange ringe til ham.

Det fortæller Emils mor, Jeanette Gylling Dissing. 18-årige Emil skal have hjælp til at facetime, så personalet er altid inde over.

- Det var Skovbos og vores fælles ide at bruge FaceTime, for det er en god måde at holde kontakten på. Og Emil var med på det med det samme. Det giver også mere ro, at vi kan se, hvordan han har det. Og vi kan også bedre få ham ud af en dårlig stemning en dag, når vi kan se hinanden.

"Der kan nogle gange gå flere uger mellem, at vi ser Emil, og der er FaceTime helt fantastisk"

Emil med Jette Jensen, pædagog på Skovbo, i baggrunden, mens han facetimer med sin mor.



Emil kan også bruge en almindelig telefon, men FaceTime giver noget ekstra. Målet er, at Emil selv skal kunne facetime – uden hjælp fra personalet.

- Det træner han. Han skulle gerne kunne bruge det, når han flytter fra Skovbo, og det skal han gøre, når han fylder 25, uddyber Jeanette Gylling Dissing.



Selvfølgelig kan det lade sig gøre

Ud af et samarbejde mellem LEV og Københavns Kommune om et fremtidssikret botilbud er kommet en velfungerende model til at styre arbejdet med velfærdsteknologi – herunder digitale kommunikationsmidler – i en række botilbud i kommunen

En fast struktur bakket op af ledelsen. Sådan er man lykkedes med at lave et setup omkring borgernes brug af apps og en række forskellige teknologier i Center for selvstændig bolig og beskæftigelse (CSBB) i Københavns Kommune, hvor der bor omkring 300 personer med udviklingshandicap, hjerneskade eller udviklingsforstyrrelser. Det lyder enkelt, men det har krævet meget arbejde at nå så langt. Resultatet er dog bemærkelsesværdigt i betragt-

ning af, hvor svært det har været at skabe den rigtige synergi og forståelse omkring det andre steder i landet, som du kan læse om i artiklen på side 12.

I kort form kan resultaterne opgøres således:

- En oversigt viser konstant, hvilke teknologier, der er i brug hos hvem.
- En medarbejder er tek-ansvarlig i alle botilbud. Der er afsat tid til, at han eller hun kan varetage tek-arbejdet.
- Teknologien indgår som et opmærksomhedspunkt i forhold til beboeren på samme måde som dagligdags fysiske og sociale forhold.
- Helt overordnet er det besluttet, at målrettet arbejde med teknologi skal forankres hos ledelsen – både på det enkelte botilbud og højere oppe i systemet.
- Beboerne indgår selv som aktive medspillere – en del som ambassadører med betegnelsen it-agenter.

Per Sundall Pedersen er sammen med Simon Aalling projektleder for implementering af velfærdsteknologien i CSBB. Han siger:

- Vi føler selv, at vi er lykkedes. Vi tror på det, vi har gjort - at vi har knækket koden.

BEOERNE VIDSTE MERE END PERSONALET

Tidligere har man også i København fundet det svært at få ny teknologi fast forankret i botilbuddene. Per Sundall blev ansat til, sammen med Simon Aalling, at lave en plan for, hvordan man kunne implementere det på en ny-tænkende måde samt styre det og hele tiden være på forkant med at bruge teknologi bredt i centeret.

Per Sundall siger:

- Problemet har været at få en ny teknologi til at leve på langt sigt. Men vi startede egentlig et helt andet sted. Vi startede med at høre beboerne, hvad de gerne ville være bedre til. Det var altså 'bottom up' med udgangspunkt i borgernes behov.

Inden man begyndte at investere i en

"En oversigt viser konstant, hvilke teknologier, der er i brug hos hvem"

Jannie Lisbeth Abrahamsen og Oliver Lau Behrensen er begge it-agenter. På billedet tv. fortæller de om IBG-systemet.





Per Sundall Pedersen er projektleder på teknologiprojektet, eller LEV/SOF-projektet, som er den egentlige betegnelse, i Center for selvstændig bolig og beskæftigelse (CSBB) i Københavns Kommune. Målene har fra starten været dels at målrette brugen af velfærdsteknologi og sikre en god implementering og dels at støtte borgerne i et så selvhjulpent liv som muligt.

Rüstü Yilmaz er socialpædagog på Bostedet Vinklen på Østerbro. Da han blev ansat for et halvt år siden var et af kravene i stillingsopslaget, at han havde it-kvalifikationer. Rüstü er tek-ansvarlig i sit team. Det betyder, at han blandt andet skal være med til at implementere nye apps og oplære andre. Han har to timer hver måned til administrativt arbejde, hvor han kan opdatere RoT'en (styringsværktøjet "Resultat og Teamkontrakt") – det vil sige den oversigt over alle beboere og den teknologi, der er til rådighed. Derudover sørger han for, at tek er et fast punkt på teammøderne.

masse forskellige apps og ny teknologi, fik man dermed ikke bare viden om, hvad borgerne egentlig havde brug for, men også hvor de var henne i forhold til brug af velfærdsteknologi.

Det viste sig, at de faktisk var bedre til det, end personalet troede, og ofte bedre end pædagogerne.

Den erkendelse fjernede også en del af den pædagogiske bekymring omkring brugen af teknologi. For så blev det jo også naturligt, at når beboerne ville og kunne, så skulle personalet også kunne støtte dem.

TEK-ANSVARLIGE OG IT-AGENTER

Dermed var man allerede godt i gang med at skabe en ramme for brugen af teknologi. Den ramme kom til at bestå af fokus på nogle kerne-teknologier: IBG (infoskærme på bosteder), LiMo (mestringsapp) samt skærmtkontakt (videosamtaler). Disse kerne-teknologier skal alle beboerne have kendskab til og mulighed for at bruge. Derudover kan en række andre helt dagligdags teknologier lige fra robotstøvsugere til brug af talesyntese på en iPhone komme i spil. Det afhænger af den enkeltes ønsker og behov.

Rammen består desuden af et særligt skema, der hele tiden giver et overblik over, hvem der bruger hvad af teknologi. Tek-ansvarlige i alle teams sørger for vedligeholdelse af skemaerne.

Desuden skal den tek-ansvarlige støtte både borgere og kolleger i arbejdet med teknologi.

Som aktive medspillere er der udnævnt en række ambassadører blandt beboerne. De kaldes it-agenter og har hjulpet med udvikling af ny teknologi, men skal også ind i mellem fortælle om, hvordan bestemte teknologier virker.

Og for at det hele ikke skal ende med at være en stor boble, der kan briste hvad øjeblik, det skal være, så er det helt afgørende med ledelsesmæssig opbakning:

- Vores udgangspunkt var et tillidsbaseret system. Men vi fandt ud af, at det er lederne, der skal tage den faglige snak med medarbejderne – ikke mig og Simon. Vi troede, vi kunne gøre det uden lederne. Men ledelse skal der til. Det skal være helt tydeligt fra toppen af, at man vil det her, siger Per Sundall. Han og Simon Aalling har begge fungeret som igangsættere, styreenhed, undervisere og videnspersoner, som de

tek-ansvarlige kunne søge råd hos, og meget mere. Sådan bliver det dog ikke ved med at være.

- Min ansættelse udløber om et år. Målet er, at vi skal gøre os selv overflødige. Man skal selv kunne styre det i teams og hos de lokale ledere, selv om der fortsat vil være brug for kontinuerlig support ved bøvnl med devices, apps eller anden teknologi.

MODEL KAN BRUGES ALLE STEDER

Det har været en lang proces med masser af bump på vejen, fortæller Per Sundall. Men nu har man fået et system, der virker. Og ikke bare i et bestemt center i Københavns Kommune, hvis man spørger Per Sundall:

- De er forholdsvis velfungerende, dem der bor i CSBB. Men jeg er helt overbevist om, at modellen også kan bruges andre steder. Jeg er selv fra oktober startet deltids med at prøve det af i Arenahuset i København, hvor beboerne har svære handicap.

Datasikkerhed

Hvad med hele overvågningsdelen - især over for sårbare borgere? Det har også været et stort fokus i CSBB's styringsmodel for brug af teknologi. Der er holdt kurser om datasikkerhed. Der er lavet en video med og målrettet beboere med fokus på ikke at give oplysninger til alle. Personalet har spurgt ind til GDPR. Kommunen har skærpet fokus på datasikkerhed – man må kun bruge godkendte programmer etc. Og Per Sundall og Simon Aalling har orienteret personalet om, at de skal advare beboerne mod at svare på alt. For der kan komme mange mystiske og uigennemskuelige henvendelser i en mail eller på de sociale medier.

Men der er mange udfordringer på dette område, siger Per Sundall: - Vi må ikke hjælpe beboerne med NemID. Vi må heller ikke hjælpe dem med at komme på Facebook. Jeg håber, at der engang kommer noget dispensation på dette, så pædagogerne kan hjælpe.

Teknologiskræmt

Det har været et stort fokusområde at arbejde med den bekymring for ny teknologi, som en del af det pædagogiske personale kan have. Per Sundall Pedersen:

- Når man lærer at bruge ny teknologi, tager det tid. Der ligger en usikkerhedsfrygt i det.

- Og velfærdsteknologi kan lyde skræmmende. Man kan være bange for, at man bliver udstillet af det. Nogle har måske heller ikke kunnet se fidusen i det. Derfor er det også vigtigt at vise, at teknologi skal forstås meget bredt. Hos os omfatter det både el-tandbørste, vaskemaskine og iPad. Vi har prøvet at tage udgangspunkt i den individuelle borgers behov. Jeg tror, at det har været vigtigt, at pædagogerne har kunnet se deres egen faglighed ind i det på den baggrund.

Per Sundalls håb er, at der kommer øget fokus på teknologi på pædagoguddannelserne. Han har selv holdt oplæg om det og været overrasket over, at selv unge pædagogstuderende er kommet med kommentarer om, at det vil tage tid fra det egentlige pædagogiske arbejde.

Samarbejde mellem socialforvaltningen i Københavns Kommune (SOF) og LEV om fremtidens botilbud

Det var faktisk et samarbejde mellem Københavns Kommune og LEV om at bygge fremtidens botilbud, der førte til tiltaget med at skabe en model for at håndtere teknologi i botilbuddene i CSBB.

LEV/SOF-samarbejdet omfattede oprindeligt et byggeprojekt, hvor velfærdsteknologi skulle tænkes ind fra starten. Planen var således at bygge 36 nye boliger til unge med udviklingshandicap. 12 af pladserne skulle (og skal fortsat) ligge på Thomas Laubs Gade på Østerbro, resten i Valby.

De nye botilbud skulle stå færdige i 2018. Og i årene op til var der en omfattende innovationsproces, hvor projektgruppen fandt frem til, hvordan man ønskede at tænke velfærdsteknologi ind helt fra starten.

Sådan er det ikke kommet til at gå. På grund af anlægsstop trak Københavns Kommune i nødbremsen. Men nu er der heldigvis positivt nyt på den front: Det ligger nu fast, at byggeriet på Thomas Laubs Gade skal være færdigt i 2021, og det i Valby i marts 2022.

Men forarbejdet har på ingen måde været spildt. For Per Sundall Pedersen, der er tilknyttet byggeprojektet som projektleder, har efterfølgende arbejdet videre med mange af de tanker, man havde gjort sig i løbet af projektet, som projektleder på teknologiprojektet i CSBB (LEV/SOF).

Pædagog og tek-ansvarlig hylder it-agenterne

Anja Jørgensen er pædagog på bostedet Vinklen og tek-ansvarlig.

- Jeg er tek-ansvarlig i mit team. Det betyder, at jeg skal hjælpe beboerne, være tovholder på ny teknologi, svare på spørgsmål fra kolleger. Det er vigtigt, at der er en, der har det ansvar – lige som eksempelvis nogle har om økonomi og vagtplaner.

For Anja var det naturligt at gå ind i det. Hun har ingen berøringsangst over for it, men har set det hos andre – både personale og borgere. Hun nævner et eksempel, hvor en kollega ikke havde fået styr på IBG-teknikken og derfor satte en Post-It på IBG-skærmen for at markere, at en kollega var syg – i stedet for at skrive det ind i systemet. Det viser, hvor vigtigt, det er, at pædagogerne mestrer teknologien, for at implementeringen kan lykkes.

Det vellykkede tek-fokus på centeret i København skyldes ifølge Anja ikke mindst introduktionen af og samarbejdet med it-agenterne.

- Det er afgørende med it-agenterne. De giver hinanden support og hjælper også mig. De er bærere af den kultur, der er opstået omkring det her projekt. Og så er det superheldigt, at vi har været med til at udvikle det. Det har givet meget ejerskab.



Mestringsapp giver øget selvstændighed

Jannie Lisbeth Abrahamsen har boet på Vinklen i fem år. Hun er ret ny som it-agent – og er skrap til at håndtere mestingsappen LiMo.

Appen, som hun har på sin telefon, hjælper hende med at vise, om hun har ryddet op på sit spisebord og sofa-bord. Hun tildeler sig selv stjerner efter, hvor godt det er gået – man kan give sig selv fra 1 til 5 stjerner.

- Oprydning på borde er et mål, som jeg selv har valgt. Det hjælper meget – uden appen ligger det og roder, fortæller Jannie.

Rüstü Yilmaz, der er pædagog og tek-ansvarlig i sit team på Vinklen, forklarer, at appen er med til at øge borgernes selvstændighed. De vælger selv mål og er selv inde over appen.

Målene kan konkretiseres meget – de kan visualiseres, og der kan lægges billeder ind. Det gør det meget konkret at arbejde med målene.

LiMo, der endnu ikke er helt færdigudviklet, er skabt i et samarbejde mellem teknologiprojektet i CSBB og et it-firma.



It-agenterne

Oliver Lau Behrensen har boet på bostedet Vinklen på Østerbro i København i et år. Og han er allerede blevet it-agent.

Oliver viser den store IBG-skærm, der hænger rundt omkring på Vinklen – og i øvrigt også i klubben Pulsen samt en række andre steder, hvor Oliver kommer.

Oliver har også IBG som app på sin telefon. IBG'en er en slags opslagstavle, hvor man kan se ugens madplan, til- eller framelde sig spisning, se hvem der er på arbejde, hvad der sker i Pulsen og meget mere.

IBG giver også mulighed for at lave forskellige online fællesskaber – Oliver er for eksempel med i en gruppe, der omfatter it-agenterne og en, der omfatter dem, der bor på Vinklen. En medarbejder er med i grupperne som moderator.

Som it-agent kan Oliver hjælpe med lidt af hvert:

- Hvis nogen spørger om hjælp til computer, for eksempel om en app eller andet. Jeg kan også hjælpe med Facebook, Instagram og Twitter. Det har jeg lært af min søster.

Projektleder Per Sundall Pedersen fortæller, at der i øjeblikket er 12-14 it-agenter. Mange af dem har i øvrigt været med til at udvikle IBG-appen – dog ikke Oliver, der jo kun har boet på Vinklen i et år.

It-agenterne er nu forankret som en del af frivilligheds-konceptet Hverdagsaktivisterne.

En stemme i livet

Kendskab til kommunikationsmidler og så selvkørende som muligt kommunikationsmæssigt. Det har alt sammen højeste prioritet på Rosenvængets Skole i Viborg. Digitale redskaber og billedkommunikationsbøger bliver brugt side om side. Men når børnene forlader skolen, er der risiko for, at nogle af deres færdigheder langsomt glider ud, fordi det prioriteres lavere i deres videre liv

At kunne kommunikere er at få indflydelse på eget liv. Det er et helt basalt behov, og måske et af de allervigtigste. For mange med udviklingshandicap er det imidlertid ikke en selvfølge at kunne spørge om, hvad der er til aftensmad eller fortælle, hvad man har oplevet i skolen i dag. Af de cirka 70 elever på specialskolen Rosenvængets Skole i Viborg har tre ud af fire kommunikationsproblemer og omkring 30 procent kan ikke tale.

Derfor har man også prioriteret, at kommunikation og kommunikationshjælpemidler er vigtigt. Det kan både være digitalt og i form af low tech-redskaber som billedkommunikationsbøger og lignende. Det vigtigste er, at elevernes selvstændighed bliver styrket – også på længere sigt.

INDSATS I FORHOLD TIL DEN ENKELTE ELEV

Mange, for ikke at sige alle eleverne på Rosenvængets Skole, har brug for *alternativ og supplerende kommunikation* –

ASK i daglig tale. Det er betegnelsen for de mange måder, man kan kommunikere på, hvis talen ikke er så udviklet.

For alle elever bliver der lavet en indsatsbeskrivelse, hvor deres kommunikative evner sættes i forhold til de metoder og hjælpemidler, som skolen råder over.

Det fortæller Tina Pihl Aalestrup. Hun er lærer på skolen og har sammen med lærer Sarah Greve og skolens talepædagog Lene Nielsen ansvaret for kommunikationsdelen.

- Indsatsbeskrivelsen laver vi i samarbejde med netværket omkring eleven. Vi samarbejder ikke kun med forældrene, men også det faglige personale: Hvordan oplever de behovet? Og om muligt inddrager vi også eleven, siger Tina Pihl Aalestrup.

"Indsatsbeskrivelsen laver vi i samarbejde med netværket omkring eleven"



Tina Pihl Aalestrup (tv.) og Sarah Greve arbejder målrettet på at udvikle elevernes kommunikative evner på Rosenvængets Skole.

KOMMUNIKATION SKAL PRIORITERES

De to kommunikationslærere gør et stort arbejde for at sikre, at børnene får gavn af de kommunikationsmidler, de bruger i skolen – også på lidt længere sigt. De laver blandt andet en præcis beskrivelse af elevernes kommunikationsevner og de kommunikationsmidler, de har lært at bruge. Alt det er tilgængeligt for eksempelvis UU-vejledere og bosteder, så det kan blive taget med i børnenes videre liv. Det foregår dog ikke altid problemløst.

- I en skoleverden er der andre traditioner for at se på kommunikation med eleverne. Der bliver jo kommunikeret bare for at kommunikere. Når børnene går videre fra folkeskolen til voksenlivet, slipper vi dem, det relationelle har vi ikke. Desværre hører vi mange gange, at de kommunikationsløsninger, barnet har lært at betjene, ikke vedligeholdes og ikke bruges i praksis. Det er problematisk og trist, mener Tina Pihl Aalestrup. Hun fortsætter:

- Der burde være et mere overordnet fokus. Behovet er der. En tegnbruger kan jo have i et miljø, som ikke bruger tegnsprog. Så falder den evne bort. Nogle gange hører vi fra andre tilbud, at de ikke har "en til en hænder". Det har vi heller ikke, men vi har prioriteret, at kommunikation og kommunikationshjælpemidler er vigtigt. Jeg er klar over, at det kan være et stort arbejde at være opdateret på viden om kommunikation og kommunikationsløsninger. Men det er også et ledelsesmæssigt ansvar at prioritere det på lige fod med mange andre ting i hverdagen.

Tina Pihl Aalestrup slutter af:

- Der burde være et mere overordnet fokus på vigtigheden af kommunikation – behovet er der.

Tina og Sarah oplever nogle gange, at forældre ønsker, at deres barn lærer at bruge en iPad til kommunikation. Det hjælper de også gerne med, hvis og når det ud fra deres erfaring og viden om kommunikation giver mening.

Der var en periode, hvor vi hoppede lidt rundt på teknologibølgen. For man blev jo nærmest fodret med, hvor godt teknologi er, men det kan ikke stå alene. Er low tech-løsninger som PODD-bøger bedst i situationen, bruger vi det.

" Der burde være et mere overordnet fokus på vigtigheden af kommunikation – behovet er der.

- Vi lader os ikke forblænde af det. Vi er opmærksomme på udfordringerne. For eksempel er det nødvendigt at indtænke elevens fysiske og kognitive kompetencer ud fra tidligere erfaringer, og man kan jo heller ikke tage digitale løsninger med på badeværelset eller ud i regnen. Hele tiden er vores fokus bredt på kommunikation. De digitale hjælpemidler må aldrig stå alene, nogle gange er det måske bedre med en stor bog at bladre i, fortæller Tina Pihl Aalestrup.

TONSVIS AF APPS

De to lærere bliver jævnligt kontaktet af leverandører af diverse apps og programmer.

- Der er tonsvis af apps og programmer. Men vi har været nødt til at være kritiske. Vi kan ikke tilbyde alt, siger Tina Pihl Aalestrup. Hele tiden følger de dog udviklingen, for det er vigtigt for de to lærere at holde den faglige fane højt.

Barnet skal også være klar til at håndtere hjælpemidlet. Nogle forældre gør det til noget, som skolen skal lære børnene. Men gøres hjælpemidlet ikke til et fælles sprog, som hele barnets netværk er aktive brugere af, dør det hurtigt.

I samarbejde med kontaktlærere og kontaktpædagog fastsætter

Tina og Sarah mål for kommunikation. Planerne bruges for eksempel i forbindelse med elevernes dansk og matematikfaglige programmer. Inddragelse af nye teknologier sker altid i dialog med pårørende.

Af konkrete programmer bruger de blandt andet E-PODD, som er valgt, fordi man på skolen i forvejen bruger PODD-bøger, samt Communicator. Begge de digitale systemer bruger ikoner og er billedstøttende. Der findes mange andre programmer, der kan nogenlunde det samme, men på Rosenvængets Skole har man altså valgt de to.



De digitale hjælpe- midler er fremtiden for Jakob

Jakob Haun har CP – Cerebral Parese – i svær grad. Han kan ikke kontrollere sin krop, så han sidder i kørestol, og han har ikke noget verbalt sprog. Jakob er imidlertid meget kvik – og er blandt andet ved at lære at læse.

Hans forældres største ønske er, at Jakob bliver så livsduelig og selvklørende som muligt. De har derfor – i samarbejde med lærerne på Rosenvænget Skole, hvor Jakob går – konstant fokus på, at Jakobs kommunikation udvikles.

- Vi har altid tænkt, at kommunikation er vigtig. Det er bare svært for ham, fordi han er så begrænset i sin krop, fortæller Jakobs mor, Helle Haun.

11-årige Jakob har blandt andet brugt PODD-bøger, men der er han afhængig af hjælp til at blade i en bog. Det har derfor været et stort ønske fra forældrene, at Jakob begyndte at bruge computer.

- Det kan gøre ham uafhængig rent kommunikationsmæssigt. Og vi er i proces med det, siger Helle Haun.

DET HELE STYRES FRA KØRESTOLEN

Jakobs kørestol er så smart indrettet, at både telefon og computer kan kobles på stolen. Det betyder, at han kan styre ikke bare stolen, men også de forskellige devices med stolens joystick.

- Vi arbejder på, at han kan facetime. Det bruger vi meget, så det er han ved at lære. Jakob har også fået en computer.

- Computeren giver ham muligheder for kommunikation mere ud i verden, både med telefon, YouTube, FaceTime, og de medier, som andre unge bruger. Computeren kan læse højt for ham og det gør ham mere uafhængig, forklarer Helle Haun.

Hun undrer sig dog over, at det ikke kunne blive som et personligt hjælpemiddel.

- Vi har fået den via skolen, men vi burde have fået den som personligt hjælpemiddel. Vi har fået alle mulige kørestole og



andre dyre hjælpemidler. Men en computer kunne vi ikke få. Den er ellers af enorm betydning for, at Jakob kan udvikle sig rent kommunikationsmæssigt. Det, synes jeg, siger noget om, hvordan dette område prioriteres i forhold til andre fysiske behov, siger Helle Haun.

Hun er ikke i tvivl om, at digitale hjælpemidler er fremtiden for Jakob:

- Tidligere blev han meget frustreret, når han ikke kunne fortælle det, han ville. Men teknologien er den vej, han kan gå. Det er afgørende for hans selvstændiggørelse og kommunikation med omverdenen.

Thor fortæller på Facebook om, hvad han har lavet

AF HANS ANDERSEN
OG ARNE DITLEVSEN
FOTO: PRIVAT



Thor Larsen er 21 år, spastiker, har udviklingshandicap og ikke noget talesprog. Det har dog ikke forhindret ham i at være på Facebook.

Thor bruger mest sin Facebook-profil gennem sine forældre, Birgit Thomsen og Per Larsen. Her laver de opdateringer om de mere spændende ting, de laver – eksempelvis tager på ferie, i zoo eller på familiebesøg. Det gør de dels for, at hans gamle venner har chancen for at følge lidt med i hans liv, dels for at holde familien (de fleste bor langt væk) lidt opdaterede på, hvad de/han laver.

Thor synes, det er fedt og sjovt at fortælle om, hvad han har lavet og om at høre, hvilke kommentarer der er kommet til hans opslag.

Når Thors forældre taler med ham om at lave et opslag på FB, er han nærmest altid med på det. Han involveres af forældrene i indholdet af opslaget og siger på den måde 'god' for det. De 'tagger' som regel dem, han har været i selskab med.

Det er sjældent der kommer kommentarer fra Thors venner. Gamle såvel som nye. Der kommer dog af og til kommentarer fra forældre og pårørende, der bærer præg af, at den unge selv er med til opslaget – på samme måde som Thor gør det.

På Thors botilbud i Hobro er det kun nogle få personer, der laver opslag sammen med ham. I stedet laver de opslag på deres FB-profil, hvor de af og til 'tagger' de enkelte borgere, der er med i aktiviteterne. Thors forældre fortæller Thors kontaktperson på bostedet, hvis der er noget særligt på FB, som de kunne hjælpe Thor med at se.



Højskolen i Krummerup

Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk



Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk



**HØJSKOLEN I
KRUMMERUP**
lær & bo

Hou Søsportcenter



Fuldt tilgængelige feriehus i smukke omgivelser

– og Danmarks bedst tilgængelige svømmehal

VANDHALLA

www.hou-seasport.com • +45 87 81 79 99



Idræts- og Uddannelsesakademiet

Vi er et højt specialiseret tilbud til børn, unge og yngre voksne med psykiatriske problematikker og psykiske sårbarheder.

Vi tilbyder helt individualiserede forløb med fokus på udvikling af de ressourcer, der også ligger i diagnosebillederne, afstigmatisering, recovery, uddannelse og personlig/social udvikling.

Vores forskellige tilbud henvender sig også til unge med Autismespektrum-forstyrrelser og andre gennemgribende udviklingsforstyrrelser. Vi har tilbud om både psykologisk og psykiatrisk behandling, bistand og udredning.

- Skoleafdeling med undervisning jf. folkeskoleloven. Vi modtager elever på mellemtrinnet og i overbygningen.
- STU-uddannelse med en lang række valgfag, der også tilbydes vores folkeskoleelever. Vi har en stor idrætslinje med alt inden for idræt: fitness, yoga, parkour, boldspil, dans, ridning, crossfit og meget andet. Studielinjer med HF-fag, 10. klassecenter, 11. & 12. skoleår m.m. Frisør- og kosmetologilinje,

vagt- og sikkerhedslinje, kreativlinje med billedkunst og smykkedesign. Esportlinje, rideterapi, iværksætterlinje, samt håndværk & design.

- Fritidstilbud med musik, kreative og sociale tilbud, Praktisk støtte til hverdagen m.m.
- Støttekontaktordninger og mentorstøtte (kørsels- og henteordninger).
- Ressourceforløb, jobtræning, aktivering og afklaring.
- Psykiatrisk/psykologisk behandling, udredning og bistand.

Vi lægger stor vægt på samarbejde, dokumentation, fleksibilitet og har mulighed for at tilrettelægge helt særlige og fleksible forløb. Vi arbejder opsøgende, fastholdende, ressourcefokuseret og vægter ejerskab, empowerment og afstigmatisering betydeligt.

Vores undervisningsmiljø er præget af en ikke-klientgørende tilgang, er meget roligt, forudsigeligt og ikke-konfliktfyldt.

Se mere på idraetsakademiet.dk eller kontakt os på 44 44 03 04. Kom gerne til en rundvisning, forbesøg, praktikforløb eller kontakt os for en afklarende samtale.

VESTERLUNDVEJ 20, 1. / HERLEV HOVEDGADE 201 C • 2730 HERLEV • TLF. 44 44 03 04 • IDRAETSAKADEMIET.DK



Er du tryk i dit hjem?

Der er flere ting, du kan gøre for at undgå indbrud. Sikring af dine vinduer og døre er en afgørende faktor. Rationels vinduer og døre er som standard svære at bryde igennem, og vi tilbyder ekstra sikringspakker, så du kan føle dig tryk i dit hjem.

Læs mere på
rationel.dk/indbrudssikring

rationel
VINDUER OG DØRE, DER HOLDER

Se mere

På rationel.dk kan du blandt andet se hvordan vi holdbarhedstester vores produkter!

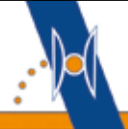




Når jeg ikke er her mere

**Fik du læst temaet om:
Når jeg ikke er her mere**

Læs hele temaet på lev.dk/medlemsservice-aktiviteter/materialer



**Malerfirma
Ernst Hansen A/S**

Vi udfører alle opgaver inden for malerfaget, små som store og står til rådighed med vejledning om farver, priser og vedligehold m. m.

Malerfirma Ernst Hansen A/S
Blomstervej 70 • 8381 Tilst. • Tlf.: 70 27 12 11
E-mail: post@mfeh.dk




Ledende leverandør af netsække og emballage til både erhverv og private • Danmark største lager af emballage

Jordløse Møllevej 27A • 5683 Haarby
bk-pack@bk-pack.dk • www.bk-pack.dk • Tlf. 64 73 12 59

Tjek vores netbutik • Nemt og hurtigt! • Danmarks største lager • Hurtig levering

Hjemmepasningen RendbjergHjemmet

RendbjergHjemmet kan tilbyde mere end aflastning i de naturskønne omgivelser i Egersund. Hjemmepasningen tilbyder aflastning i hjemmet til børn og unge i alderen 0-18 år med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse. Ordningen kan fortsætte efter det 18. år, hvis kommunen beslutter det. Formålet med aflastning i hjemmet kan være, at give forældrerene mulighed for at deltage i aktiviteter uden for hjemmet og at give barnet/den unge oplevelser, styrke netværk og socialtræning. Der kan være ture på café, biograf, svømmehal, gå ture, indkøb, madlavning, tur på legeplads, biblioteksbesøg mv. Hver familie får som udgangspunkt tilknyttet to aflastningshjælpere for, at sikre stabilitet og fleksibilitet i opgaveløsningen. Konsulentens vigtigste opgave er, at finde det optimale match mellem familien og aflastningshjelperen, bl.a. ud fra et hjemmebesøg og en personlig samtale med aflastningshjelperen. Konsulentens rolle er at rådgive og vejlede både aflastningshjelperne og forældrene under hele aflastningsperioden. Det er meget vigtigt at alle føler sig trygge ved hinanden og oplever, at der er god kemi. Bevilling af hjemmepasning sker via en sagsbehandler og som udgangspunkt vil de bevilligede timer være fastlagte af kommunen.

Rendbjergvej 9, 6320 Egersund • Tlf. 8872 4470 • www.rendbjergHjemmet.sonderborgkommune.dk




§ 66-104-103-107 og STU

Guldborgsund Autismecenter

Alslevvej 25 • 4850 Stubbekøbing • Telefon 5473 2920 • www.mariegrubbeskolen.dk




Smoke It All • Gl. Lifstrupvej 3 • DK-6715 Esbjerg N.
Tlf. +45 4422 0040 • Fax +45 4422 1640
mail@smokeitall.dk • www.smokeitall.dk

Dansk Træmel • Gl. Lifstrupvej 3 • DK-6715 Esbjerg N.
Tlf. +45 7516 8037 • Fax +45 7516 8255
dt@dansktraemel.dk • www.dansktraemel.dk

Hold din ferie i et af LEVs sommerhuse

Var det noget med en hyggelig ferie på Falster, i Vestjylland eller Nordjylland i naturskønne omgivelser? Så overvej at booke et af LEVs sommerhuse. Alle sommerhusene er specielt indrettede for mennesker med handicap.

MARIELYST, SYDFALSTER

– stor naturgrund i et attraktivt sommerhusområde.

LØNNE, VESTJYLLAND

– topmoderne sommerhus med adgang til stort badeland.

HALS, NORDJYLLAND

– attraktivt ferieområde på en dejlig naturgrund.

VIG LYNG, VESTSJÆLLAND

– i det skønne Odsherred ligger Strandhuset blot få hundrede meter fra vandet.



Læs mere om sommerhusene,
og hvordan de bookes, på lev.dk

		Unikke gaver og gode tilbud
	Byens Bedste Brunch	
		Hjemme- lavede bolcher & slik

Chaplin er en socialekonomisk virksomhed, der tilbyder botræning, beskæftigelse og uddannelse til mennesker med særlige behov, som ønsker større livskvalitet gennem meningsfuld beskæftigelse.

www.chaplinsweets.dk

www.cafechaplin.dk

www.butikchaplin.dk

**CONTAINERE I ALLE TYPER
OG STØRRELSER
- OPBEVARING TIL ETHVERT BEHOV**

**SALG & UDLEJNING · LOKAL SERVICE
GLOBALT NETVÆRK**

TITAN
CONTAINERS

WWW.TITANCONTAINERS.COM

Læs mere om vores produkter og services
på vores hjemmeside eller kontakt os allerede i dag
på 7023 1718 · DK@TCmail.eu

UUC MAGLEMOSEN
— Alle har ret til en uddannelse —

**Tag din
STU-uddannelse
eller 10. klasse
på UUC Maglemeden
i Ballerup**

For mere info kan du gå ind på vores
hjemmeside www.maglemeden.dk
eller kontakte os for et besøg på
Tlf. 44 77 61 01

Vi er specialister på vores område

Studentereksamen
for unge med
AUTISME / ASPERGERS SYNDROM

Paderup Gymnasium optager i foråret
2020 en ny årgang på den særlige
gymnasielinje for unge med
autisme / aspergers syndrom.

Vi optager 12 elever i klassen.
Forløbet er 3-årigt og fører frem til
en almen studentereksamen (stx).

Hent vores brochure
på www.paderup-gym.dk

Plads til
den du er

— blik for den du
kan blive!

Paderup
 GYMNASIUM
 Apollovej 64 • 8960 Randers SØ • Tlf. 8641 6677
www.paderup-gym.dk



DH's formand Thorkild Olesen flankeret af Stephanie Lohse og Astrid Krag.

spændende handicap-politiske debatter på DH's repræsentantskabsmøde

Danske Handicaporganisationer, DH, afholdt i starten af oktober repræsentantskabsmøde i Kolding. Deltagelsen var stor, og LEVs landsformand, Anni Sørensen, der sidder i forretningsudvalget i DH, deltog naturligvis også i mødet. Mødet omfattede både større socialpolitiske drøftelser, diskussioner af DH's prioriteringer i de seneste to år, inspiration til de kommende to års indsatser og valg til DH's politiske poster.

Socialminister Astrid Krag (S) og Stephanie Lohse (V), formand for Region Syddanmark og for Danske Regioner havde en interessant debat med DH's formand Thorkild Olesen om socialpolitik, blandt andet med udgangspunkt i DH's nye udspil om en ny retning for socialpolitikken. DH ønsker således, at det nuværende beskæftigelsesfokus drejes over på, hvad et godt liv egentlig er for mennesker med handicap (se også artikel på side 50).

Om de to oplæg og den efterfølgende debat siger Anni Sørensen:

- Det var to positive oplæg, politikerne kom med, og den efterfølgende debat giver mig tro på, at handicappolitik og socialpolitik er på vej mod bedre tider. Jeg vurderer, at der politisk er en forståelse for og et ønske om, at handicapområdet får større fylde og betydning. Vi skal undersøge, om handicapområdet skal organiseres og finansieres på en anden måde end nu.

Om selve repræsentantskabsmødet siger Anni Sørensen:

- Det er vigtigt for LEV at være med og være aktiv i DH. DH er utrolig vigtig for hele det socialpolitiske arbejde i Danmark, men også arbejdet bredt på handicapområdet. Og jeg er helt enig, når Thorkild i sin tale på repræsentant-

skabsmødet siger, at "det er spændende tider med nye politiske muligheder på handicapområdet. Dem skal vi i handicapbevægelsen gribe." For der er mange ting, der rører sig i øjeblikket. Og det er selvfølgelig afgørende, at mennesker med udviklingshandicap, får en central stemme i den debat.

Anni Sørensen blev genvalgt til DH's forretningsudvalg. Thorkild Olesen blev genvalgt som formand.

På repræsentantskabsmødet blev Leverforeningen optaget i DH. DH er derfor nu paraplyorganisation for 35 medlemsorganisationer med cirka 340.000 medlemmer.



Thorkild Olesen og Sif Holst, henholdsvis formand og næstformand i DH.

”

Det er vigtigt for LEV at være med og være aktiv i DH. DH er utrolig vigtig for hele det socialpolitiske arbejde i Danmark, men også arbejdet bredt på handicapområdet

Anni Sørensen, formand for LEV

Det skrev vi...
for 34 år siden

AF BENT LARSEN, SKOLEINSPEKTØR, SKOLEN VED KÆRET FREDERIKSSUND.

Den væsentligste faktor i et menneskes udvikling, sociale duelighed og personlige status er dets evne til og mulighed for kommunikation med andre mennesker.

Deltagelse i Third International Conference on Augmentative and Alternative Communication efterlader indtrykket af, at et land som Danmark kunne være foregangsland på dette nyteknologiske område, når landets høje standard på det tekniske og pædagogiske felt tages i betragtning. (Jvf. området høreapparater).

Samtidig falder det i øjnene, at Danmark ikke er fulgt med udviklingen sammenlignet med andre lande i Europa samt USA og Canada. Udstyr til syntetisk tale er under udvikling her i landet, men ikke i produktion, kommunikationsudstyr er udviklet, men ikke i produktion i nogen større målestok. Software er produceret, men i det små og på privat basis. Vi har en elektronikindustri, der kunne løse opgaverne. Men udviklingen fortsætter med rivende hast, og det kan være vanskeligt at se, hvorledes der kunne sættes skub i en udvikling her i landet. Det må utvivlsomt ske i et samarbejde mellem

de tekniske højskoler, pædagogiske institutioner og industrien. Og der er ikke tvivl om, at brugen af informationsteknologien både i specialundervisning og som kommunikationsudstyr vil brede sig hastigt i løbet af de nærmeste par år.

Skal denne udvikling imødekommes og bringes ind i frugtbare baner er det oplagt, at der må ske en koordination af igangværende initiativer samt at rådgivning, vejledning og udviklingsarbejde er stærkt påkrævet. Et landsdækkende institut er en oplagt tanke. Hvilke opgaver et sådant institut i første omgang skulle løse kan diskuteres, men der er en lang række vigtige opgaver at pege på:

1. INFORMATIONSDUDVEKSLING

Som situationen er i dag, er der et stort behov for indsamling af information fra igangværende arbejder her i landet, relevant litteratur og andet stof fra udlandet om hjælpemidler og projekter. Oversættelse af væsentlige skrifter.

Distribution af information om udstyr, procedurer og litteratur til brugere og potentielle brugere er en lige så væsentlig opgave.

2. UDVIKLINGSPROJEKTER

Der er behov for information om igangværende projekter og i høj grad for koordination, så man ikke mange steder i landet laver de samme arbejder med opbud af store tidsmæssige ressourcer. Her tænkes på både tekniske og pædagogiske projekter.

3. SAMORDNING

Informationsteknologiens anvendelse på handicapområdet kalder mere end nogen andre steder på tværfagligt samarbejde. Det gælder teknik, undervisning, terapi og pleje/omsorg. Ingensinde har det været så nødvendigt, at teknikere og pædagoger finder sammen.

...



Den væsentligste faktor i et menneskes udvikling, sociale duelighed og personlige status er dets evne til og mulighed for kommunikation med andre mennesker.

Af Bent Larsen, skoleinspektør, Skolen ved Kæret Frederikssund.

Deltagelse i Third International Conference on Augmentative and Alternative Communication efterlader indtrykket af, at et land som Danmark kunne være foregangsland på dette høje standard på det tekniske og pædagogiske felt tages i betragtning. (Jvf. området høreapparater). Samtidig falder det i øjnene, at Danmark ikke er fulgt med udviklingen sammenlignet med andre lande i Europa samt USA og Canada. Udstyr til syntetisk tale er under udvikling her i landet, mens ikke produktion, kommunikationsudstyr er udviklet, men ikke i produktion i nogen større målestok. Software er produceret, men i det små og på privat basis. Vi har en elektronikinstruktør, der kunne løse opgaverne. Men udviklingen fortsætter med rivende fart og det kan være vanskeligt at se, hvordan der kunne sættes skub i udviklingen her i landet. Det må udvikles i et samarbejde mellem de tekniske og industrielle. Og der er ikke tvivl om, at brugen af informationsudstyr både i specialundervisning og kommunikationsudstyr vil udvikle sig hurtigt i løbet af de næste år. Skal denne udvikling bruges og bringes ind i frugtbar brug, er det oplagt, at der må ske en integration af igangværende initiativer samt at rådgivning, vejledning og udviklingsarbejde er stærkt påkrævet. Et landsdækkende institut er en oplagt tanke. Hvilke opgaver et sådant institut i første omgang skulle løse kan diskuteres, men der er en lang række vigtige opgaver at pege på:

1. Informationsudveksling

Som situationen er i dag, er der et stort behov for indsamling af information fra igangværende arbejder her i landet, relevant litteratur og andet stof fra udlandet om hjælpemidler og projekter. Oversættelse af væsentlige skrifter.

Distribution af information om udstyr, procedurer og litteratur til brugere og potentielle brugere er en lige så væsentlig opgave.

2. Udviklingsprojekter

Der er behov for information om igangværende projekter og i høj grad for koordinering, så man ikke mangler steder i landet laver de samme arbejder med opbud af store tidsmæssige ressourcer. Her tænkes på både tekniske og pædagogiske projekter.

3. Samarbejdning

Informationsteknologiens anvendelse på handicapområdet kalder mere end nogen andre steder på tværfagligt samarbejde. Det gælder teknik, undervisning, terapi og pleje/omsorg.

det været så nødvendigt og pædagoger finder det er der tendenser i pædagoger mener at de opgavens områder. I de i amatørisme. Lærerne noget om programatik, men de skal ikke løse eller teknikere.

Arbejdet mellem universitet og Ålborgskolen for bl.a. dovne) fine hvorledes et sådant i give gode resultater. is en af mulighederne en udvikling i Danologiske institutter og i ar de store ressourcer sk og personalensser (i dette ords bredde har den pædagogiske de brugere, der skal et for udviklingsarbej-

pæster forenes i et konbejde ville grundlaget titut være til stede. Koallerede eksisterende en utraditionel måde, i, at de midler, der var itablering af et institut, rænsede.

Udvikling i samarbejde ik praksis ville være et for at skabe nye mulig: de nye muligheder er rugerservice et lige så ment. Et institut må

derfor også kunne løse disse opgaver. Undersøgelse, testning, tilpasning af udstyr, rådgivning, vejledning og opfølgende arbejde er meget væsentlige elementer til sikring af et udbytte med

alternativt kommunikationsudstyr. Computerassisteret specialundervisning kræver også follow up, rådgivning og vejledning, ligesom nyudvikling af software må ske på grundlag af erfaringer med allerede eksisterende software.

Kravspecifikation til udstyr og standardisering er også vigtige led i en brugerservice.

5. Uddannelse og internationalt samarbejde

Den nye teknologiske udvikling kræver nyuddannelse af alle. Erhvervsuddannelsesområdet halter langt bagefter. Vi står overfor indførelse af ny teknologi i folkeskolen. Ingen ved, hvad der skal undervises i, hvorledes det skal gribes an, eller hvem der skal undervise. På specialundervisningsområdet er det samme behov til stede. Derfor må et institut også være i stand til at tilrettelægge og formidle kursusvirksomhed på området i samarbejde med andre relevante institutioner.

Nødvendigheden af internationalt samarbejde har denne redegørelse tidligere peget på.

Et institut er en nødvendighed. Danmark har ressourcerne.

ISAAC-konferencen har givet mange impulser og anledning til mange overvejelser. Jeg har set det som en opgave ikke blot at referere en rejse og en konference, men også at videregive sådanne overvejelser og synspunkter. Den meget spændende og fyldestgørende rapport kan bestilles hos:

Bent Larsen
Skolen ved Kæret
Åbjergvej 28
3600 Frederikssund
Tlf. (02) 31 20 32

4. BRUGERSERVICE

Teknologisk udvikling i samarbejde med pædagogisk praksis ville være et udgangspunkt for at skabe nye muligheder. Men når de nye muligheder er skabt, er en brugerservice et lige så nødvendigt element. Et institut må derfor også kunne løse disse opgaver. Undersøgelse, testning, tilpasning af udstyr, rådgivning, vejledning og opfølgende arbejde er meget væsentlige elementer til sikring af et udbytte med alternativt kommunikationsudstyr. Computerassisteret specialundervisning kræver også follow up, rådgivning og vejledning, ligesom nyudvikling af software må ske på grundlag af erfaringer med allerede eksisterende software.

...

5. UDDANNELSE OG INTERNATIONALT SAMARBEJDE

Den nye teknologiske udvikling kræver nyuddannelse af alle. Erhvervslivet har for længst erkendt dette. Uddannel-

sesområdet halter langt bagefter. Vi står over for indførelse af ny teknologi i folkeskolen. Ingen ved, hvad der skal undervises i, hvorledes det skal gribes an, eller hvem der skal undervise. På specialundervisningsområdet er det samme behov til stede. Derfor må et institut også være i stand til at tilrettelægge og formidle kursusvirksomhed på området i samarbejde med andre relevante institutioner.

Nødvendigheden af internationalt samarbejde har denne redegørelse tidligere peget på.

Et institut er en nødvendighed. Danmark har ressourcerne.

ISAAC-konferencen har givet mange impulser og anledning til mange overvejelser. Jeg har set det som en opgave ikke blot at referere en rejse og en konference, men også at videregive sådanne overvejelser og synspunkter.

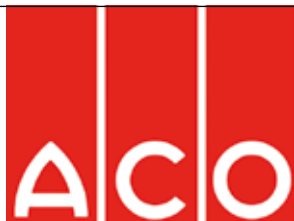


1000 - 2990



Viggo Petersens Eftf. A/S
Letland Alle 3 • 2630 Tåstrup • Tlf. 43 99 05 10

4000 - 4990



ACO Nordic A/S
Thorsvej 9 • 4100 Ringsted
Tlf. 57 66 65 00 • www.aco.dk

SKOLETRÆT? • MANGLENDE MOTIVATION? • BRUG FOR HJÆLP?



Vi kan hjælpe med at finde glæden ved skole, social samvær, kammeratskab og smil i dagligdagen. Heldagsskolen Lindersvold tilbyder specielt tilrettelagte programmer, til elevernes unikke behov og ønsker. Ring eller skriv og lad os få en snak.

Heldagsskolen Lindersvold
Lindersvoldvej 5 • 4640 Faxe • Tlf: 30 54 20 04 • marianne@lindersvold.dk

VK stillads

Hos VK stillads har du muligheden for at få professionel hjælp til både små og store opgaver.

Sveriges gade 7 • Tlf. 27 826 364
kontakt@vk-stillads.dk • www.vk-stillads.dk



Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse, voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk



www.vinrosen.dk

SIDESPØRET
Kur og Kultur
WWW.SIDESPØRET.DK

Hotel Sidesporet, Ahlgade 1B - 4300 Holbæk.
Tlf. 59 44 29 19 | mail: hotel@sidesporet.dk



- din lokale tømrermester CVR 36925302
www.ebhbyg.dk

5943 1858

Mårsøvej 4
4300 Holbæk

3000 - 3670



Specialist i klinisk og børnepsykologi
• Kognitiv terapi, børn, voksne & parterapi • Supervision • Konfliktmægling

Ny Strandvej 24 • 3060 Espergærde • Telefon 23 35 36 17
www.psykolog-scheuer.dk

**Odsherred
Bo- og Støttecenter**

Højby Hovedgade 42 . 4573 Højby Sj.

Tlf. 59 66 55 90

www.odsherredsboogstoettecenter.dk

4000 - 4990

Lotte's Køkkenhjælp

v/ Lise-Lotte Nielsen

Hartkornsvej 57 · 4760 Vordingborg

Tlf. 30 66 33 12

5000 - 5985



Tvæervej 6 · 5580 Nr. Aaby

Tlf. 70 20 20 71 · www.growtek.dk



Faaborg Pharma

Markedspladsen 13A | 5600 Faaborg | Tlf. 38 41 50 50
info@faaborgpharma.dk | www.faaborgpharma.dk

6000 - 6990



Tornskov **Ledig plads \$104**

Nybølnervej 24 b, th. · 6310 Broager
Tlf. 27 73 11 45 · www.tornskov.dk

**BO
GODT**

**Brørup
Boligforening**

Kirsebærvej 6 · 6650 Brørup · Tlf. 7538 1788
mail@brobol.dk · www.brørup-boligforening.dk



Hjem til brødet
BrødBoxen
Torvegade 53 · 6700 Esbjerg · Tlf. 7513 4011

Curesin

Brolæggervej 16 · 6710 Esbjerg

Tlf. 75 12 00 08

**TK
MONTAGE**

Brøns Ingeniørfirma ApS



www.broens-ing.dk

Damvej 12 | Brøns | 6780 Skærbæk
Tlf. 74 75 34 24 | Fax 74 75 31 20

7000 - 7990

Fursund Færgeri

Stenøre 3



99 15 64 67

Mobil 22 23 16 25

ammo@skivekommune.dk



Isabella

feel free

www.isabella.net

8000 8990



Café Pakhuset
En særlig Café
med god tid til det hele



Hjortehedevej 27 · 8850 Bjerringbro
Tlf. 27 00 33 11
www.cafepakhuset.dk

REVISIONSFIRMAET

Bente Madsen

Øster Allé 15 · 8260 Viby J

Tlf. 86 14 67 30

HTC-Biler A/S



SERVICEPARTNER

Vi har specialuddannet mekanikere,
med mere 5 års erfaring i at gøre det
(men kan ikke sige god til alle biler)

Autoriseret VW og SKODA Servicepartner



HTC-Biler Hadsund A/S · www.htc-biler.dk · Kørhøvej 67 · 8270 Hadsund · Tlf. +45 86 96 24 50



JL Montage Teknik ApS

Hammelvej 161 · 8870 Langå

Telefon 21 48 45 09

EDSTRØM'S

VÆRKTØJSMASKINER APS

**Viborg
VARETRANSPORT**

Jegindvej 5, 8800 Viborg
mail@viborgvaretransport.dk
www.viborgvaretransport.dk
Tlf. 86 62 31 88



SN-Montage

v/ Steen Nielsen

Syrenvej 15 · 8800 Viborg

Tlf. 20 97 03 97

www.facebook.com/snmontage.viborg

Det naturlige valg indenfor opsætning af dit nye køkken,
bryggers, bad eller garderobe

Brdr. Mann ApS

Hjortehedevej 27
8850 Bjerringbro
Email: mail@brdrmann.dk
Telefon: 86 68 68 00
Mobil: 22 60 30 30



Brdr. Mann ApS - din professionelle samarbeidspartner i Bjerringbro!

AKTIV UDE

TRÆNINGS- OG OPLEVELSESREDSKABER
TIL PERSONER MED SÆRLIGE BEHOV

NATURLEGEPLADSER
NATURFITNESS
BAL- OG MULTIHUSE MV
Tlf. 22 30 14 28 · www.aktivude.dk



9000 - 9990

Teglvaenget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk



Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted



Udsatte grupper særligt i fare for misbrug af NemID

Mennesker med udviklingshandicap er i risikozonen for at blive udsat for NemID-svindel. Det fremgår af en ny rapport fra Det Kriminalpræventive Råd

Misbrug af NemID er et stadigt stigende problem. I LEV Bladet nr. 1 i år fortalte vi om Jørgen Førsterling, der havde fået stjålet sit NemID og var blevet truet til at udlevere koden til kortet. Det medførte en omfattende svindel, hvor der i hans navn blev købt byggematerialer og meget andet for over 100.000 kroner.

En ny rapport fra Det Kriminalpræventive Råd bekræfter nu, at særligt ældre og udsatte mennesker som Jørgen er i farezonen for at blive ofre for identitets-tyveri.

Det Kriminalpræventive Råd skriver om problemstillingen: "Misbruget sker for eksempel ved, at en svindler ringer en borger op og præsenterer sig som en medarbejder fra SKAT eller ofrets bank, med en forklaring om at man skal bruge ofrets NemID-oplysninger og password.

De fleste af os ved godt, at vi ikke skal dele oplysninger om vores NemID med andre. Alligevel er misbrug af identitets-oplysninger med henblik på økonomisk gevinst stigende. I 2017 blev cirka 40.000 personer ofre for identitetsmisbrug."

Rapporten "Identitetsmisbrug belyst fra flere vinkler" er forfattet af lektor Peter Kruize fra Københavns Universitet. Han deler de mest udsatte grupper for NemID misbrug i tre: Den første gruppe er svage eller ældre borgere. De kan være godtroende eller uvidende om, hvad der foregår, når de franarres deres oplysninger. Den anden gruppe er dem, der bliver bedraget af bekendte eller familiemedlemmer. Den tredje gruppe er ofre for afpresning og svindel i gademiljøet.

BORGERE KAN ENDE MED AT HÆFTE FOR MISBRUG

I rapporten peger Peter Kruize på, at konsekvenserne af et misbrug kan være store, hvis ens NemID for eksempel misbruges til at købe ting på afbetaling eller optage et forbrugslån: Ofret for misbrug af NemID kan ende med at hæfte for et lån eller et produkt, man ikke selv har indgået en aftale omkring, fordi retsindstanser dømmer på baggrund af uagtsomhed. Kreditorerne er

nemlig ikke forpligtet til at dobbelt-tjekke de oplysninger, der bliver afgivet. Man underskriver på nettet på tro og love og med sit NemID, og derfor er kreditorerne i deres fulde ret til at gå ud fra, at alt er, som det skal være.

I forhold til sagen med Jørgen var han så heldig, at kreditorerne eftergav ham det, 'han skyldte dem'.



Jørgen Førsterling blev udsat for svindel.

Sådan undgår du identitetsmisbrug

1

BESKYT DINE PERSONLIGE OPLYSNINGER OG PASSWORDS

Særligt kørekort, CPR-nr., NemID og personlige passwords.

Disse oplysninger er fortrolige og må ikke udleveres til andre. Heller ikke venner og familiemedlemmer.

2

DEL ALDRIG FORTROLIGE OPLYSNINGER

Offentlige myndigheder som SKAT og politi samt private virksomheder som

banker og forsikringsselskaber vil aldrig bede dig om at udlevere dine personlige oplysninger (NemID, kontooplysninger eller personlige passwords). Hverken over telefonen, på sms eller i en e-mail.

3

OPRET EN KREDITADVARSEL

Har du en mistanke om, at nogen misbruger din identitet, kan du oprette en kredit-

advarsel på borger.dk. Med en kreditadvarsel sender du et signal til banker og virksomheder om, at de skal være særligt opmærksomme med identitetskontrol, før de opretter et lån eller kredit i dit navn.

4

DET ER VIGTIGT AT REAGERE

Hvis man opdager, at ens personlige oplysninger misbruges, er det vigtigt, at man reagerer.

- Spær dit NemID nøglekort
- Anmeld det til politiet
- Kontakt din bank, kreditorer og aftaleparter.

Kilde: Det Kriminalpræventive Råd



Linjefag
JORD-TIL-BORD
FRILUFTSLIV
HÅNDVÆRK
DYRELINJE
TURISME
MEDIER
KUNST

Horisonten



Velkommen til Horisonten
STU og botilbud
- arbejdsliv og fordybelse



WWW.HORISONTEN.DK

WHITE STARS

Hvidovre Kommunes klubtilbud til psykisk udviklingshæmmede i egen bolig samt alle kommunens bofællesskaber hedder Klub Hvid . Klub Hvid har et band – og det er White Stars - der stiller op til HGP i Slagelse med nummeret: **"Hej Gud"**

White Stars spiller som udgangspunkt kun eget materiale – med undtagelse af ganske få kopinumre - alle tekster er på dansk og musikalsk en blanding af pop rock og en anelse hiphop.

Alle tekster er skrevet af et af klubmedlemmerne – den største del af musikken er komponeret af samme medlem – til nogle kompositioner har der været deltagelse af musiklærer og til andre numre deltagelse fra andre medlemmer.

Vi er 7 medlemmer i bandet hvor af to er personale – en musiklærer og en socialpædagog.

Hvidovre Kommune
Center for Handicap og Psykiatri
Voksenhandicap
Bofællesskabet Holmelundsvej
Holmelundsvej 7, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 1817
lax@hvidovre.dk
holmelundsvejaldreboliger@hvidovre.dk




SPECIALKLASSERNE ØLSTED



**Nærvær
Tryghed Læring
Kreativitet**

www.specialklasserne.dk
Specialklasserne ved
Rudolf Steiner Skolen



Nyt varmtvandsbassin i Slettestrand

Feriecenter
Slettestrand



Tag på ferie eller træningsophold på Feriecenter Slettestrand og prøv vores nye, store varmtvandsbassin!

32 grader varmt vand | handicapvenlig sauna og behandlingsrum | handicapvenlige omklædningsrum med heldek-kende loftlift og direkte adgang til bassin

slettestrand.dk | mail@slettestrand.dk | +45 98217044

Nyuddannet guide i øjenhøjde:

Planen er jo at komme ud og hjælpe andre

- men uddannelsen er også et fremragende kursus i selvindsigt

Katrine Smed Nielsen fra Randers har tidligere i år uddannet sig til Borgerguide. Nu kan hun og hendes studiekammerater gøre en forskel for medborgere, der er senhjerneskadede, har autisme eller udviklingshæmning.

Men Katrine har nogle helt særlige forudsætninger, der rækker ud over hendes nye faglige uddannelse. Hun har selv autisme-spektrum forstyrrelser. Derfor ved hun, hvordan 'skoen kan trykke'. Alle er jo forskellige, så hun ved jo ikke præcis, hvordan skoene trykker på andre med autisme, som hun skal vejlede, men hun er som udgangspunkt på sporet.

MIT LIV – MIN PLAN

Randers Kommunes uddannelse til guide består af et seks ugers kursus – der er det første af sin art i Danmark. Det indgår i et overordnet træårst projekt, 'Mit liv – Min plan', der startede i 2017 og slutter nu til nytår. Det er støttet med tre millioner kroner af Veluxfonden.

Fagligt er kurset inspireret af psykiatrien, og de første af i alt 17 borgerguider blev udklækket i april 2018 fra Psykiatriens Hus i Randers. Kommunen er, i hvert fald indtil videre, ophørt med at uddanne flere, og den prioriterer nu at skaffe de 17, der er blevet uddannet, opgaver med at praktisere uddannelsen i marken.

Projektleder Gitte Lopdrup siger til LEV Bladet, at andre kommuner rundt omkring har vist stor interesse og om muligt godt kunne tænke sig at komme i gang med noget tilsvarende.

Borgerguiderne klædes på til at hjælpe aldersgruppen på 18 til 40 år, men guiderne kan godt selv være ældre og mere erfarne.

KATRINE FØR

Katrine Smed Nielsen har til Amtsavisen i Randers fortalt om, hvor meget hun er blevet afklaret og har lært at 'aflæse' sig selv. Hun er 25 år. Da hun for nogle år siden endnu var 'grøn' og var i praktik på Café Jens Otto, bad en kollega, om hun lige ville hente "et par rejer til at nippe af".

Katrines tænkte godt nok, at et par rejer var ikke meget til en hel arbejdsdag, men det var jo det, kollegaen havde bedt om. Men "når nu to rejer ikke var nok, hvor mange skulle jeg så komme med? Det blev lidt af et hovedbrud", fortæller hun. "Jeg vidste egentlig godt, at man også bruger udtrykket 'et par' meget ukonkret. Men inde i min konkrete hjerne kunne jeg ikke lige finde vej". Det har tidligere i livet givet hende en del problemer.

KATRINE NU

Men meget blev ændret af den uddannelse, hun færdiggjorde tidligere i år. En 'borgerguide' er et menneske med et vist overskud, som har en eller anden form for handicap, og som bliver klædt på til at holde oplæg om sin situation – for andre med handicap, pårørende, interesseorganisationer og ansatte i Randers Kommune. Katrine har således en god håndfuld gange i årets første halvdel holdt oplæg for andre på baggrund af sine egne erfaringer.

"Størst indtryk gjorde et forældrepar til et lille barn," fortæller hun til Amtsavisen. Forældrene kunne "fuldstændig spejle deres eget barn i min fortælling, og mit oplæg hjalp til at bekræfte, at de var gode forældre". Og Katrine føjer til: "Borgerguide-uddannelsen er et fremragende kursus i selvindsigt, men planen er jo, at vi skal ud og hjælpe andre".

Når projekt Borgerguide slutter til årsskiftet, skal det evalueres som del af det overordnede projekt 'Mit liv – Min plan' – og mon ikke der her i bladet kan komme en artikel ud af det?

Kilde: Morten Lund, Amtsavisen.dk

Bostedet i Nyrup
Et bosted med fantastisk kvalitet!

- ♥ Meget stor beboertilfredshed ♥ En høj etisk standard
- ♥ Smukke rammer og omgivelser ♥ Nærværende medarbejdere
- ♥ Gode udfoldelsesmuligheder ♥ Glæde ved årets traditioner
- ♥ Et givende fællesskab ♥ Tillid ♥ Åbenhjertighed
- ♥ Barmhjertighed ♥ Kærlighed

Ønsker du en plads hos os, så kontakt:
Pædagogisk leder/visitator Inger Stoksbjerg
Tlf. 23 28 46 82 • Mail: is@bostedetinyrup.dk



Skovvej 7 • Nyrup • 4262 Sandved • Tlf: 55 42 19 00 • Mail: bosted@bostedetinyrup.dk • www.bostedetinyrup.dk



Center for Socialpædagogik

Bo-Liv-Job
Vordingborg Kommune

Center for Socialpædagogik Vordingborg er et af Vordingborg kommunes Bo og Aktivitetstilbud der yder støtte og vejledning samt beskæftigelsestilbud til voksne udviklings- og funktionshæmmede borgere i alle aldre. Tilbudene er pt. beliggende i Stege på Møn, samt Mern, Vordingborg, Stensved og Præstø.

Center for Socialpædagogik - Bo-Liv-Job - Vordingborg Kommune
Langgade 57 • 4780 Stege • socialpaedagogik@vordingborg.dk
www.vordingborg.dk/socialpaedagogik
Telefon: 55 36 40 80



nørherredhus



Skøn restaurant, flotte selskabslokaler også til store arrangementer, 29 dejlige standard værelser og 20 nye Comfort værelser. Vi har også 4 allergi- og handicap venlige værelser, kursus og konference faciliteter, smukke udenoms arealer og et godt køkken med inspiration i det klassiske danske og nye nordiske køkken. Lad os byde ind og opfylde dine drømme.

Mads Clausens Vej 101 • 6430 Nordborg • Tlf.: +45 7445 0111
nhhus@nhhus.dk • www.nhhus.dk

Nye brochurer og åbent hus på Idrætsskolen!



Idrætsskolen er et undervisningstilbud til voksne udviklingshæmmede elever, der går på skolen i et skoleår i dagtimerne fra 9.00 til 14.00 hver dag.

Det nye skoleår begynder mandag den 17. august 2020 og slutter fredag den 25. juni 2021. Skolen ligger i dejlige lokaler i Grøndal Multi Center.

Vi har informationsaften **onsdag den 22. januar 2020 kl. 19.00-20.00**, og vi har åbent hus for alle interesserede ansøgere **torsdag den 23. januar 2020 kl. 09.00-14.00**.

Ansøgningsfrist fredag den 21. februar 2020.

IDRÆTSSKOLEN
for udviklingshæmmede
Hvidkildevej 64 • 2400 København NV • Tlf.: 38 88 28 46
info@idrætsskolen.net • www.idrætsskolen.net



Soffys verden

Soffy Garbov har netop debuteret med digtsamlingen "Soffys verden".

"Soffy Garbov har Downs syndrom, og denne digtsamling giver os et indblik i hendes verden. Hun har skrevet poesi, fra hun var 19 år. I dag er hun 44 år. Hun har levet et ualmindeligt liv, i et samfund der næsten ikke længere 'tillader' fødsler af børn med Downs syndrom." Sådan skriver digtsamlingens redaktør Ina Lykke Schmidt i bogens forord. Videre står der:

"For Soffy går en drøm i opfyldelse med denne digtsamling..." "For alle os andre er her en unik mulighed for at få indblik i en anden verden og måde at bruge sproget på – som alligevel er så genkendelig, at det til tider gør ondt, uanset om man er født med eller uden et ekstra kromosom." Som for eksempel i digtet IKKE MOR.



Soffys verden
Af Soffy Garbov
ISBN 978-87-994581-3-4
Udgivet af Forlaget Schmidt&Marthinsen

Soffys verden er støttet af Landsforeningen Downs syndrom og indeholder 62 digte skrevet i perioden 1999 til 2019.

IKKE MOR

jeg ser på livet for mig
at være gennem det
jeg kan få mig op af min seng
ringer uret så klokken syv om morgen
jeg stod at vaske mig og blev klædt på
måtte jeg gå

på hospitalets seng
jeg ligger der og ser det
jeg kigger ud ad vindue
hører fra folket stod og snakkede
jeg lyt til vinden
blæser derude med støjede biler
så kører suse på veje
jeg blev indlagt
ikke blive til en mor

det tætteste ved at få morgenmaden side ved af sengen
jeg følte trygt blev passet på
fik ofte sygebesøg
det føltes så rart
en sygeplejerske kom gået ned at se
fik vaske på min mavse
må gerne være bekymret
spørge om der er noget andre mangler

de andre folk skulle være der for mig
så prøv gerne berolige mig
som halve skadespillere som jeg er
de andre folk skulle prøve gerne berolige mig
at falde til ro ved at servere noget
både med varm kakaomælk og lagkage og pandekage med is til
og kogte grønsager snittes friske salater med steaks og frugt

så kommer andre hold af folk
så gerne hjælpe til og sådan
gerne se til mig hvordan det går

Landsmøde i ULF

ULF mod nye tider

En forbedret økonomi, gennemgang af et hav af aktiviteter samt en justeret betegnelse for mennesker med udviklingshandicap. ULF har holdt landsmøde – med mange ting på dagsordenen

ULF, Udviklingshæmmedes LandsForbund, holdt midt i oktober landsmøde på Danhostel i Odense. Det blev en hyggelig dag for de cirka 40 deltagere – ikke med stort drama, men med spændende diskussioner og vigtige afstemninger på programmet.

Formand for ULF, Lars Gjermandsen, fremlagde bestyrelsens beretning for 2017-2019. Og den viste, at der sker rigtig mange ting i ULF. Der har været fuldt tryk på det politiske arbejde med deltagelse i Folkemødet i juni, møder med politikere på Christiansborg, høringssvar, deltagelse i paneldebatter og meget mere. Et udbygget samarbejde mellem ULFs formand og næstformand, Jette Tastesen, har været en stor styrke i det politiske arbejde. En nylig ansættelse af en politisk tolk for ULFs formand, næstformand samt formanden for ULF Ungdom vil være med til at skærpe det politiske arbejde yderligere i de kommende år.

ULF har i de seneste par år også arbejdet meget med mennesker med udviklingshandicaps sundhed, blandt andet i forbindelse med et projekt om diabetes. Men der har også været tid til

projekterne Kram Naturen, ULF senior og Mine penge.

BEDRE ØKONOMI

Et helt centralt tema på landsmødet var gennemgang af ULFs regnskab og budget for de kommende år. Det er vigtigt at notere sig, at ULFs økonomi er blevet væsentligt forbedret. For to år siden var ULF faktisk på afgrundens rand. Økonomien hang i laser, og antallet af projekter var helt elendigt. I 2017 havde foreningen et underskud på cirka 200.000 kroner og egenkapitalen var nede på godt 50.000 kroner. Men året efter var det vendt til et overskud på godt 90.000 kroner og en egenkapital på lige under 150.000 kroner. Forbedringen skyldes blandt andet større indtægt ved ULF Ferie og flere §18-midler.

Der er dog fortsat meget arbejde at gøre de kommende år. ULFs handlingsplan har blandt andet fokus på at skaffe flere medlemmer. Det vil både styrke økonomien og give foreningen mere ballast. Desuden vedtog landsmødet at hæve medlemskontingentet med 50 kroner, og så skal der arbejdes endnu hårdere på at skaffe lokale midler.

Af andre fokusområder for ULF de næste år er blandt andet: Uddannelse for mennesker med udviklingshandicap, der er over 30 år; Flere unge i ULF og flere medlemmer generelt; Det at flytte sammen og stifte familie, uanset hvilken kommune man bor i, og hvilket handicap man har – set i lyset af FN's Handicapkonvention; Seksuelle overgreb – der skal tales mere åbent om det.

NÆSTFORMANDEN GENVALGT

Jette Tastesen var på valg som næstformand – og hun blev genvalgt uden modkandidater.

Fra udviklingshæmning til udviklingshandicap

I forbindelse med en række justeringer af ULFs vedtægter besluttede landsmødet også at udskifte ordet 'udviklingshæmmede' med 'mennesker med udviklingshandicap' igennem alle vedtægterne. ULF følger dermed op på den ændring af betegnelsen, som LEVs hovedbestyrelse også har besluttet i år.

Navnet Udviklingshæmmedes LandsForbund (ULF) ændres dog ikke.



Jette Tastesen blev genvalgt som næstformand for ULF.



Lisbeth Jensen blev valgt som ny kasser.



Lars Gjermansen, formand for ULF, byder velkommen til landsmødet.





Klar til Start

Autismecenter Syd Aabenraa

Autismecenter Syd udbyder uddannelsen Klar til start i Aabenraa, Sønderborg, Tønder og Haderslev kommuner. Uddannelsen rettede sig i starten mod job i Fakta forretninger, men er nu også målrettet mod andre beskæftigelsesområder end dagligvareområdet. I Sønderjylland eks. Abena.

Klar til start kan indgå som en del af den "Særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse" (STU).

Autismecenter Syd udbyder videre STU, hvor vi med afsæt i den konkrete uddannelsesplan for dig - jeres datter / søn søger at kvalificere målrettet mod et så selvstændigt liv som muligt. Autismecenter Syd har et bredt samarbejde med forskellige praktiksteder i Aabenraa Kommune. Vi har således en vifte af praktiktilbud, der kan bringes i spil.

Formålet med STU er opkvalificering af personlige, sociale og faglige kompetencer.

Autismecenter Syd • Savværksvej 52 • 6230 Rødekro
 tlf: 73 76 84 85 • www.autismecentersyd.dk



Kongensgade 18 1. sal
 6700 Esbjerg
 Tlf.: 76 10 99 99



Undervisningstilbud for udviklingshæmmede

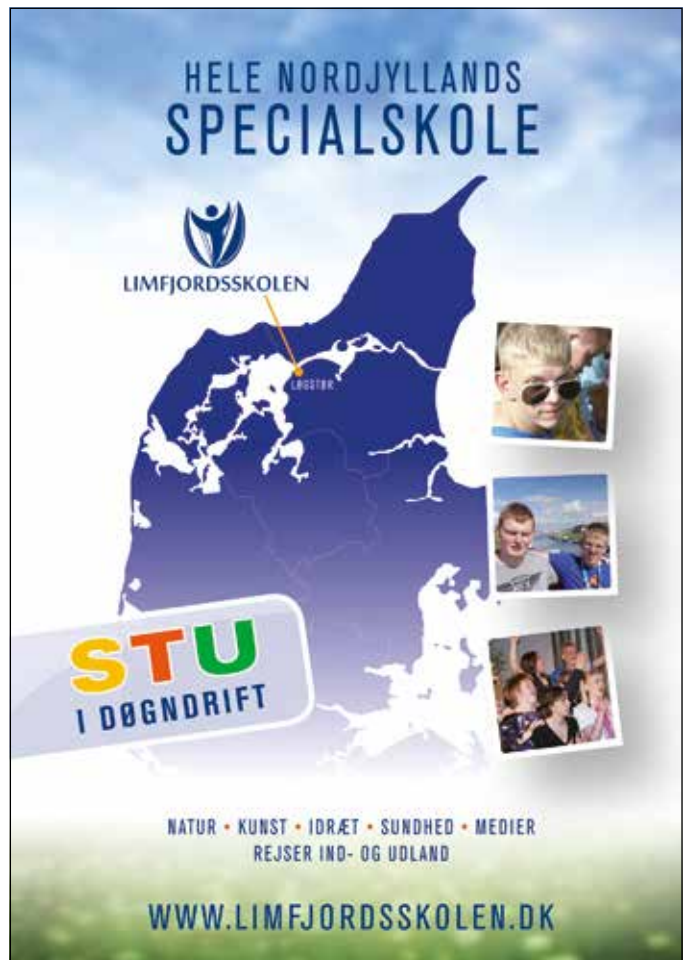
Solhjorten er et dagbehandlingstilbud med undervisning for udviklingshæmmede børn og unge, hvor der undervises efter Rudolf Steiners pædagogik.

Undervisningen tilrettelægges individuelt med udgangspunkt i bevægelse og sundhed, hvor tryghed, respekt og tillid skaber rammen for en sund og harmonisk balance.

SOLHJORTEN

Kålundsvej 24 • 3520 Farum
 Tlf. 44 95 46 50 • www.solhjorten.dk

HELE NORDJYLLANDS SPECIALSKOLE



LIMFJORDSSKOLEN

STU
 I DØGNDRIFT

NATUR • KUNST • IDRÆT • SUNDHED • MEDIER
 REJSER IND- OG UDLAND

WWW.LIMFJORDSSKOLEN.DK

KREDS- GENERALFORSAMLINGER I LANDSFORENINGEN LEV 2020

DER SKAL AFHOLDES KREDS-GENERALFORSAMLINGER MINIMUM HVERT
ANDET ÅR INDEN UDGANGEN AF FEBRUAR.

INDKALDELSE SKAL I HENHOLD TIL VEDTÆGTERNE FOR LANDSFORENINGEN
LEVS KREDSE SKE MED MEDDELELSE I LEV BLADET SENEST 4 UGER FØR
AFHOLDELSE.

KREDS	TID	STED
Dragør/Tårnby	20. februar kl. 18:00	Foreningscentret, Amager Landevej 71, 2770 Kastrup
Faxe/Vordingborg/Stevns	24. februar kl. 17:00	Hollænderhaven, Fuglebakken 3, 4760 Vordingborg
Greve	20. februar kl. 18:00	Lerås 37, 2670 Greve
Hedensted/Horsens	13. januar kl. 19:00	Sund By, Åboulevarden 52, 8700 Horsens
Holbæk	26. februar kl. 18:00	VUC i kantinen, Slotshaven 5, 4300 Holbæk
Køge	27. februar kl. 19:00	Agerbækhus, Gymnasievej, Køge
Odense	27. februar kl. 19:00	Rytterkasernen 17-19, 5000 Odense C
Randers	20. februar kl. 18:00	Aktivitetscenter Randers, Stenaltvej 1, 8930 Randers NØ (parkering: Daugårds Allé)
Slagelse/Sorø	20. februar kl. 19:00	Forsorgshistorisk Museum, Rosenkildevvej 59, 4200 Slagelse
Vestjylland	25. februar kl. 19:00	Holstebro Aktivitetscenter, Danmarksgade 13A, Holstebro
Viborg	18. februar kl. 19:00	Skottenborg 41, 8800 Viborg (husk indgang i gården)
Aabenraa	26. februar kl. 19:00	Møllemærsk 24, 6200 Aabenraa



Heldagsskolen Stenagergaard

Heldagsskolens målgruppe er normalt begavede børn med sociale og emotionelle vanskeligheder samt udpræget koncentrationsbesvær.

Hårupvej 28 • 8740 Brædstrup
Tlf. 75 75 33 76 / 21 60 09 14
www.stenagergaard.dk



Anette's Rengøring ApS

Med kost og klud dit problem jeg fejrer ud.

Hoptrup Kirkeby 16 • 6100 Haderslev
Tlf. 20 14 48 26 • www.anetteshjemmeside.com

Thy Værkstedet

Thy-værkstedet er et arbejdstilbud/dagtilbud for fysisk og psykisk handicappede voksne.

Åbent hus 30/11-2019

Kronborgvej 113 • 7700 Thisted
Tlf. 9917 2640 • www.thisted.dk



WWWIBLAURSEN.DK

2019

 JIMEX PEJSE APS



Jimex Pejse Aps

Ballevej 25 • 8300 Odder • Tlf. 86 92 90 66 • www.jimex.dk

LOUISIANA



TIRSDAG-FREDAG 11-22
LØRDAG-SØNDAG 11-18
LOUISIANA.DK

CAFÉ

KRAFTVÆRKET

Butik • Vaskeri • Galleri • Genbrug



Et socialt samlingssted i
hjertet af København NV

@kraftværket
#kraftvaerket

Svanevej 24 • 2400 København NV • Telefon 24996393



Ravnbjerghus

- Opholdssted for børn og unge med psykiske og fysiske handicap

Als Oddevej
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 20 55

www.ravnbjerghus.dk



*Find dit indre lederskab
i dit liv*

www.hanskastbjerg.dk



BJERRE-EL
75 68 10 53

**Aut. EL-installatør
Gregers Hjerrild**



Bjerrevej 338, Bjerre, 8783 Hornsyld
Mail: bjerre-el@mail.tele.dk · www.bjerre-el.dk

Helle for fællesskab og udvikling

Efterskoleophold for sent udviklede unge

Kom og vær en del af vores fællesskab og
mød nye venner.

Du møder en prøvfri skole med praktiske
og kreative værksteder og hvor vi sammen
har fokus på din personlige udvikling og
livsglæde.

Læs meget mere om vores tilbud på:
www.efterskolenhelle.dk



helle

for at komme videre



Region Syddanmark

Specialcenter Syddanmark

- Grønnebæk, afd. Fuglemajgaard og Kompasrosen, Rødding.
- Midgårdhus, Ribe.
- Østruplund, afd. Marken, Skoven, Slottet og A-hus.
- Møllebakken, Møllebakkevej 6, Ring.
- Børnehusene i Middelfart, Billeshavevej 49, Middelfart

Centeradresse:

Klintebjergvej 75 • Otterup
Tlf. 9944 1400 • Mail: scs@rsyd.dk

Højt specialiserede ydelser:

Bo- og beskæftigelsestilbud
til voksne psykisk udviklings-
hæmmede, kendetegnet ved:

- Svær problemadfærd
- Foranstaltningssdomte
- Misbrugsproblematikker

Bo- og undervisningstilbud
til børn og unge med svære
psykosociale udfordringer.

www.specialcentersyddanmark.dk

BOLTE
KVALITETSHJULER OG -BOLTE PÅ NETTET



H E Bluhmesvej 1 - 6700 Esbjerg • 75 15 49 99 • info@bolte.dk

Køb dine Bolte og Skruer online - let og ubesværet, når det passer dig



www.bolte.dk

JA

TRYKLUFt ApS

SALG - SERVICE - RÅDGIVNING - ENERGIMÅLING - LÆKAGESØGNING

Ledreborg Alle 118A • 4000 Roskilde
Tlf. +45 72 48 82 10 • Hotline: +45 72 48 82 20
www.jatrykluft.dk



Lys MESTEREN
WWW.LYSMESTEREN.DK
Kongensgade 97 • Esbjerg • Tlf. 75 13 18 12



Gode råd og vejledning af
faglært personale



løve apotek

nykøbing f. • østerbro • nysted

danrevi

ASSENS

Sdr. Ringvej 2, 1. sal
5610 Assens
Telefon 64 71 16 88
Fax 64 71 56 88
pgj@danrevi.dk
web www.danrevi.dk

Per Johansen
Registreret revisor



Ågade 27
6000 Kolding
Tlf. 75 94 56 14
suk@sukdanmark.dk

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommer-
højskoler, weekendkurser samt for
undervisning i Kolding, Fredericia
Vejle, Svendborg og Faaborg Midtfyn.



DIN EPCI PARTNER!
VI ER MED DIG HELE VEJEN!



Engineering



Procurement



Construction



Installation



WWW.EMS.AS

NYBYGNING

VEDLIGEHOLD

RENOVERING



CH-Malerfirma

www.malerkoncept.dk
Email: info@koncept.dk
Mobil: (+45) 60 609 480



Næstved Sociale Virksomhed

Fabriksvej 78 • 4700 Næstved
M: nsv@naestved.dk
W: www.nsv.dk
T: 5588 2130

Service og kvalitet
- med omtanke for mennesker og miljø



egon's

Telefon 7020 1747 • www.egons.dk



Skomagergade 1 • 4000 Roskilde • Tlf. 44 21 64 30 • www.caseus.dk

LEVs Aftentelefon

Et tilbud om en støttende samtale



LEVs Aftentelefon er:

- for alle, der har udviklingshandicap inde på livet
- til samtalen om det, der er svært i hverdagen
- til en kort snak om en konkret problemstilling
- til et godt råd til familier og pårørende
- fortrolig, og du har mulighed for at ringe anonymt

Ring 2851 5252 hver tirsdag mellem kl. 19 og 21

Du behøver ikke være medlem af LEV

Når du ringer til LEVs Aftentelefon, møder du dygtige og engagerede frivillige med stort kendskab til udviklingshandicap og de udfordringer, som pårørende og familier kan stå over for. De er nemlig selv pårørende eller har arbejdet med mennesker med udviklingshandicap gennem mange år.



Foto: Anita Graversen)

Familiekurser foråret 2020

Landsforeningen LEV udbyder til marts to weekendfamiliekurser i samarbejde med Familienet. Kurserne er målrettet henholdsvis børn med handicap i alderen 3-5 år samt unge med handicap i alderen 15-18 år.

Kurserne sætter fokus på temaer og udfordringer, der knytter sig til at være familie med et barn eller ungt menneske med udviklingshandicap, og de finder sted på Pindstrup Centret på Djursland.

Du kan læse meget mere om kurserne og om tilmelding på familienet.dk.

Forsikringer specielt tilpasset dine behov

Ring til HANDI Forsikrings-service på tlf. 3635 9640 eller læs mere på handiforsikringsservice.dk.



HANDI
Forsikringsservice



Præsentationen af de 31 forslag foregik hos TV Glad i København. På billedet er det Lærke fra TV Glad, der varmer publikum op med zumba, inden handicapbevægelsens nye socialpolitik bliver præsenteret.

31 forslag til en ny socialpolitik

DH, Danske Handicaporganisationer, har præsenteret 31 forslag, der skal skabe en ny retning for socialpolitikken.

Baggrunden for forslagene er, at fokus i socialpolitikken i lang tid har været, at mennesker med handicap skal i beskæftigelse. Imidlertid har man ikke haft øje for det, der er vigtigt for menneskers liv – handicap eller ej.

Eller helt basalt: Er man glad for sit liv? Det hænger naturligvis ofte sammen med at være i arbejde eller under uddannelse. Det øger livskvaliteten at tage en uddannelse, at have et arbejde og at kunne klare sig selv. Socialpolitikken skal understøtte, at man rent faktisk kan det.

Men socialpolitikken skal også understøtte muligheden for livskvalitet for mennesker, der ikke kan bringes tættere på at klare sig selv.

De 31 initiativer falder inden for disse otte overordnede sigt punkter eller temaer:

- Livskvalitet i centrum: personrettet tilsyn, måling af effekten på livskvalitet
- Udgangspunkt i det enkelte menneske og dets behov: nye boformer, mere frit valg og altid sammen med borgeren
- Den rigtige hjælp til alle: specialeplanlægning, krav om inddragelse af ekspertviden, bedre sagsbehandling
- Et bedre møde med det offentlige: mistillid er gift for enhver social indsats. Styrke dialogen og tilliden
- Større fokus på pårørendes rettigheder og mulighed for at leve deres eget liv: pårørendekonsulenter, dialog med pårørende
- Tidlig indsats og forebyggelse: samarbejde mellem sektorer om at spotte problemer tidligt, kortere sagsbehandlingstider
- Mindre bøvål – mere fleksibilitet: hjælpemiddelcentre, overgangen fra barn til voksen, akutpakker til progredierende lidelser
- Finansieringsreform: sikre at de økonomiske mekanismer understøtter, at kommunerne vælger de fagligt rigtige løsninger

Se alle forslagene på **handicap.dk**.



NY BOG: Jeg kan

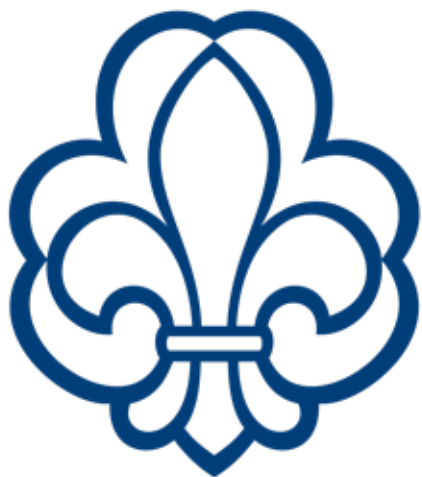
"Jeg kan" af Solvejg Rosenkilde Nielsen beskriver "den løsningsfokuserede metode - fra problem til løsning - og handler i teori og praksis om, hvordan brugere på en engageret måde i samspil med ansatte kan løse problemer ved at lære nye færdigheder." Sådan beskriver forfatteren selv bogen. Og videre står der:

"Jeg kan" har 16 trin. Bogens mange eksempler viser, hvordan brugere trin for trin får lært nye færdigheder i samspil med personale og selvvalgte hjælpere.

"Jeg kan" henvender sig til privatpersoner, ledere, ansatte og studerende indenfor det sociale- og sundhedsmæssige område, som arbejder med psykisk sårbare personer og personer med funktionsnedsættelser.

Arbejdsbogen "Jeg kan! For voksne" er et supplement til bogen og kan købes særskilt, så den enkelte person kan omsætte metoden til konkrete praksisforløb."

Jeg kan - En kreativ metode til løsning af voksnes problemer. En løsningsfokuseret metode
Af Solvejg Rosenkilde Nielsen
ISBN 9788743008002
Forlag: BoD – Books on Demand



Spejdertilbud i Frederikshavn til voksne med udviklingshandicap

Et særligt tilrettelagt spejderforløb for udviklingshæmmede voksne startede i slutningen af oktober.

”Det er takket være et samarbejde mellem bofællesskaberne i Frederikshavn Kommune, AOF Vendsyssel og DDS-Peter Wessel spejderne i Frederikshavn, at det har været muligt at genoptage tilbuddet,” fortæller Ulla Hariet Jensen, som er projektkoordinator i Bofællesskaberne i Frederikshavn Kommune til Skagens Avis

Tilbuddet har før eksisteret – senest i 2018 – men har været lukket i et års tid.

”Der har været stor efterspørgsel på projektet siden sidst. Det skaber glæde, ro og fællesskab, så vi er vældig glade for at kunne tilbyde det igen,” fortæller Ulla Hariet Jensen.

MOR FORFRA

Fortællinger om at blive mor til et barn med handicap

Hvordan opleves det at blive mor til et barn med handicap? Hvad sker der praktisk og følelsesmæssigt, og hvordan håndterer man denne livsforandring? I ”Mor forfra”, der er skrevet af Trine Hestbæk og Bodil Tvede, fortæller 16 mødre om, hvordan de oplevede at blive mor til et barn med handicap.

Det handler blandt andet om de praktiske og følelsesmæssige forandringsprocesser, der sættes i gang, når barnet viser sig at være eller at blive et andet end ventet. De 16 mødres historier rummer forskellige facetter fra livet med et handicappet barn. Der er ikke én vej. Ikke noget, der er rigtigt eller forkert, sandt eller falskt. Fortællingerne følges op af et kapitel, der ud fra en psykologisk vinkel beskriver, hvad det indebærer, når man bliver forældre til et barn med handicap.

Beretningerne fra mødrene fortæller om mødet med ’systemet’, om udfordringer og glæder, og om omgivelsernes reaktioner.

Trine Hestbæk er selv mor til et barn med handicap. Bodil Tvede er pårørende til en familie med børn med handicap.



Mor forfra
– fortællinger om at blive mor til et barn med handicap
Af Trine Hestbæk & Bodil Tvede (red.)
Forlaget Frydenlund
ISBN 978-87-7216-138-9

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFON Tid:

Mandag til torsdag:
9.00-12.00 og 13.00-15.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Anni Sørensen
Tlf. 2628 3083
e-mail: as@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 6/68. årgang 2019
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Anni Sørensen

REDAKTION:

Anni Sørensen, Arne Ditlevsen,
Emma Borello, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber,
Thomas Holberg og Clavs Sylvest

FORSIDEFOTO:

Anita Graversen

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigt LEVs holdninger.

DEADLINE:

LEV 8 udkommer medio december.
Deadline er den 15. november.
LEV 1 2020 udkommer medio februar.
Deadline er den 15. januar.

ANNONCEEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3786
Email: fl@flekklame.dk

OPLAG:

8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag: 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivning@lev.dk

MANGLENDE LEVERING AF BLAD:

Hvis du ikke har modtaget
LEV Bladet så send en mail til
redaktion@lev.dk. Så vil vi sørge for,
at bladet bliver eftersendt til dig.

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 2321 8754
e-mail: ingrid-rasmussen@outlook.com

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stilling
Tlf. 2617 0829
e-mail: henrik.stilling@levbornholm.dk

Djursland

Heidi Vølcker
Tlf. 8752 9130
e-mail: heidi@djfh.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Birgitte Wachter (kontaktperson)
e-mail: egedal@kreds.lev.dk

Esbjerg/Fanø

Dorte Højriis Thomsen
Tlf. 5230 8771
e-mail: levesbjergfano@gmail.com

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspee.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 2572 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3146 9287
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Anita Stockholm
Tlf. 2112 4004
e-mail: anita@mertzit.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Hedensted/Horsens

Karen Nygaard
Tlf. 2134 2570
e-mail: karen@bkvejle.dk

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 2021 4162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Frank Ulmer Jørgensen
Tlf.: 3012 8889
e-mail: frank@ulmer.dk

Holbæk

Mogens Hansen
Tlf. 2149 5389
e-mail: mogenshansen49@gmail.com

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Jens-Arne Hansen
Tlf. 2044 5318
e-mail: jens.hansen@3f.dk

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 3083 8162
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3066 6596
e-mail: steen.stavngaard@gmail.com

Køge

Claus Nielsen
Tlf. 5628 3428
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Conny Krogh
Tlf.: 2162 8191
e-mail: conny@kroghvinrejer.dk

Morsø

Villy Lauridsen
Tlf. 4033 5961
e-mail: lauridsen.1@mail.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Jon Boje Jensen
Tlf. 6166 5496
e-mail: jonbojensen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthepedersen2@hotmail.com

Randers

Vitus Jordan
Tlf. 2448 4180
e-mail: vitusjordan@gmail.com

Ringsted

Karl Østergaard Hansen
Tlf. 6150 1840
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bruno Sander Nielsen
Tlf. 4632 5432
e-mail: bsn@biogas.dk

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Peter Sørensen
e-mail: ps@pcworks.dk

Skive

Inge-Lise Pedersen
Tlf. 2466 5917 / 2033 7751
e-mail: fthoft@webspeed.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Vakant

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejle

Karin Runge Hansen
Tlf. 2328 2662
E-mail: karin.runge@outlook.dk

Vejle

Vibeke Denert
e-mail: vdenert@gmail.com

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Poul-Erik Jensen
Tlf. 2873 8405
e-mail: pej@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: hindanders@gmail.com

Aarhus

Anne Kjeld Pedersen
Tlf. 2546 2978
e-mail: anne.kjeld.pedersen@gmail.com

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: formand@angelmanforening.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for

Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 7569 5559
e-mail: rts.danmark@gmail.com
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Charlotte Munk
Tlf. 2072 0817
e-mail: skovager9@gmail.com
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Grete Fält-Hansen
Tlf. 6013 0724
e-mail: gretefalt@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

e-mail: formand@williamssyndrom.dk
www.williamssyndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcadsl.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotosyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Louise Lund
E-mail: louise@rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermansden
Tlf. 7572 4688
Mobilnr. 2517 0088
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:
LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.
Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937



STOREBÆLT TAGRENS
DIN GARANTI FOR ET GODT RESULTAT

Agervænget 9, Kirke Stillinge
4200 Slagelse
Telefon 61 42 43 42
www.storebaelt-tagrens.dk

Neuropædagogik Huset
Ll. Nørremark

Opholdsted, bo og naboskab, skole samt ressourcecenter
Vi kan ikke slukke mørket, men tænde lyset

Vi er et neuropædagogisk behandlingstilbud der modtager børn, unge og voksne der har en hjerneskade og/eller har været udsat for groft omsorgssvigt.
Vi har 33 års erfaring i neuropædagogik med nedenstående problematikker:
Eks. ADHD – Autisme – Asperger syndrom – medfødte hjerneskader – påførte hjerneskader – Føtal alkohol syndrom – Meningitis – diagnosticerede psykiatriske lidelser

Vi tilbyder:
Opholdssted, Fonden Familiecenter Ll. Nørremark 11 - 18 år.
Botilbud Oasen § 108.
Botilbud og naboskab Svalereden/Friheden § 85 - § 107 - en mands projekt.
Fonden Specialskolen "Spirilen"
Erhvervsskolen "Skruen"

Undervisning i neuropsykologi /pædagogik. Underviser: Neuropsykologihuset Bakkedal ApS.
Undervisning i praktisk neuropædagogik. Underviser: Neuropædagogikhuset Vibeke Monnick

Ledige pladser: En på Familiecentret Ll. Nørremark - En på Oasen
Daglig leder Vibeke Monnick, tlf. 21 44 92 67 - www.lillenorreemark.dk

Varmepumpe eller blødt vand i hanen?

Sand VVS Entrepriise er installatør af markedets bedste blødvandsanlæg fra EcoWater og Panasonic Pro-partner, der sikrer kvaliteten ved varmepumpe-installationen. Vi har mange års erfaring og sørger for, at du får den helt rigtige rådgivning, der passer til netop dit behov. Få et uforbindende tilbud fra Sand VVS Entrepriise.

SANDVVS
ENTREPRIISE

T: 21 63 61 31
www.sand-varmepumper.dk



STU i Kolding er fyldt med muligheder

Uddannelsen har tre linjer med hver sit fokus:

- Medier, IT & Teknik
- Værksted, Viden & Samfund
- Praktisk håndslag, Idræt & Natur

De fleste er også i praktikforløb på virksomheder, og vi har et tæt samarbejde med bl.a. jobcentret, så alle kommer bedst muligt videre efter STU'en.

STU'en er en del af CSV Kolding, Tlf.: 79 79 29 99, mail: csv@kolding.dk, web: www.csv.dk

VINDUES
TØMREREN

Purkærvej 30 . 9490 Pandrup
Tlf. 22 44 35 90
Find os på

STU i integreret bo-, uddannelses- og fritidstilbud beliggende på økologisk bondegård



VI UDBYDER:

- Landbrug, mark arbejde og pasning af Angus kvæg.
- Gartneri, pasning af grønne områder og væksthuse, hvor der også er geder, fugle, katte og høns
- Køkken, her produceres mad til skolens elever og til festlige højtid. Catering ud af huset
- Bageri, hvor der bages brød af gårdens egen mel.
- Hesteskole, hvor der undervises i ridning og pasning af gårdens heste.
- Mølleri, der maler markens afgrøder.
- Håndværkerlinjen, her undervises i snedker og tømrer arbejde.
- Kreativ, hvor der laves brugskunst.
- Friluftsliv.
- Natur og jagtpleje.

Det er muligt at tage traktorkørekort og der udover er det muligt ved behov at tage diverse kurser.

Alle elever PAS-testes og der udarbejdes personlige undervisningsplaner.



ØSTAGERGÅRD
Slettebjergvej 21,
4174 Jystrup
Tlf. 57 52 88 14
post@oestagergaard.dk

www.oestagergaard.dk



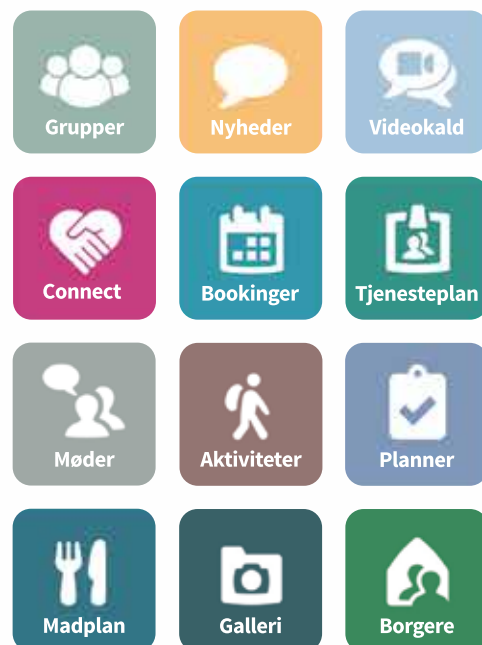
Nogle gange er fællesskabet det bedste værktøj.

Vi tror på, at fundamentet for øget livskvalitet er muligheden for at være en del af et fællesskab. Interaktiv Borgerguide er velfærdsteknologi til borgere, personale og pårørende. Løsningen består af en række moduler, som understøtter egenmestring og selvhjulpenhed, styrker social kontakt, og giver borgeren øget tryghed gennem forudsigelighed og struktur. Vores løsning kan tilgås på store touchskærme eller via apps på tablets eller telefoner.



Vil du vide mere om IBG?

Vi tilbyder gerne en gratis demonstration hos jer. Ring på **3615 0520** eller besøg **borgerguide.dk**





Forsikring - er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.



CODAN **HANDI**
Forsikringservice

HANDI Forsikringservice
Tlf. 3635 9640
Mandag - torsdag
kl. 9-12 og kl. 13-15
Fredag kl. 9-13
Email: handi@lev.dk
handiforsikringservice.dk